

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav asijských studií

Bakalářská práce

Linh Dinhová

Xuân Diêuova poezie před Srpnovou revolucí

Poetry of Xuan Dieu before August revolution

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Marta Lopatková

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména Mgr. Martě Lopatkové za cenné rady, připomínky a čas, který mé práci věnovala. Můj dík dále náleží doktorce Binh Slavické za pomoc s překlady. Rovněž jsem vděčná rodině a přátelům, kteří mě podporovali a pomáhali mi při psaní této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 28. července 2020

.....

Linh Dinhová

Abstrakt

Práce si klade za cíl interpretovat vybrané Xuân Diệuovy básně ze sbírek Básně (1938, Thơ thơ) a Vůně na křídlech větru (1945, Gửi hương cho gió) vydaných před Srpnovou revolucí. Na základě tematického a motivického rozboru se snažím popsat pro tohoto autora typické prvky s ohledem na dřívější vietnamskou literární tradici. První kapitoly práce jsou vyhrazeny uvedení dobového kontextu Xuân Diệuovy tvorby a jeho života. Stěžejní část práce představují rozbor jednotlivých básní na základě stanovení klíčových témat a vyložení dílčích motivů v kontextu celé sbírky. V samostatných kapitolách se práce dále věnuje autorovu pojetím lásky a některým vlivům francouzských prokletých básníků, ze kterých Xuân Diệu vycházel.

Klíčová slova: Xuân Diệu, Básně, Vůně na křídlech větru, Nová poezie, vietnamský modernismus, *ca dao*

Abstract

The objective of this thesis is to interpret Xuân Diệu's selected poems from collections Thơ thơ (1938) and Gửi hương cho gió (1945) published before the August Revolution. The description of the typical elements characteristic for this author is based on the grounds of thematic and motivic analysis, especially with regard to the earlier Vietnamese literary tradition. The introductory chapters of this thesis are devoted to presentation of the contemporary context of Xuân Diệu's work and his life. The main part of the text is dedicated to analysis of the individual poems based on identification of the key themes and interpretation of the constitutive motifs in the context of the collection as a whole. The thesis also deals with the author's conception of love and explores the influence of the French cursed poets on the work of Xuân Diệu.

Keywords: Xuân Diệu, Thơ thơ, Gửi hương cho gió, New poetry, Vietnamese modernism, *ca dao*

Obsah

1.	Úvod.....	1
2.	Dobový kontext.....	4
3.	Xuân Diêuův životopis	8
3.1.	Nejmodernější vietnamský básník	11
4.	Sbírka Básně a Vůně na křídlech větru	11
4.1.	Spěch.....	12
4.1.1.	Motiv jara	15
4.1.2.	Prosba k jaru	17
4.2.	Tu podzim přichází	18
4.2.1.	Motiv podzimu	20
4.2.2.	Zachvívání	20
4.3.	Čas a Pluji loďkou	21
4.3.1.	Motiv loďky a vod.....	23
4.3.2.	Vítr a květ	25
4.3.3.	Motiv květu	25
4.3.4.	Motiv větru	26
4.4.	Měsíční loutna.....	27
4.4.1.	Žal ve zvucích.....	28
4.4.2.	Paralelismus.....	29
4.4.3.	Motiv měsíce	30
4.5.	Xuân Diêuovo pojetí lásky v básni „ <i>Pročpak</i> “	32
4.5.1.	Motiv ženy/dívky.....	35
5.	Nové prvky ve vietnamském básnictví – individualismus a synestézie	37
5.1.	Synestézie	37
5.2.	Individualismus.....	38
6.	Závěr	40
7.	Seznam použité literatury a zdrojů	42

1. Úvod

Xuân Diêu (1916–1985) se vyznamenal nejen jako prozaik, překladatel a literární kritik, ale také jako básník. Právě sbírky *Básně* (1938, *Thơ thơ*) a *Vůně na křídlech větru* (1945, *Gửi hương cho gió*) vydané před Srpnovou revolucí¹ (1945) zajistily svému autorovi poměrně velké uznání. Svéráz jeho poezie tkví zejména v synestetické obraznosti a výrazné subjektivitě. Jako člen Autonomní literární skupiny (1928, *Tu lục văn đoàn*) a literárního hnutí *Thơ mới* (1932–1945, *Nové poezie*) si Xuân Diêu vydobyl místo ve vietnamském básnictví díky své milostné poezii a je považován za jednoho z jejích předních představitelů. Básně se vyznačují nejen velkou citovostí, oslavou lásky, zobrazováním přírodních scénérií jarní krásy, ale i smutkem podzimních dnů, osaměním a strachu z pomíjivého mládí i života.

Český čtenář může autorovu tvorbu nalézt v antologii s názvem *Tvé srdce bdí a bije: Výbor z vietnamské moderní poezie* (1980, název je odvozen z titulu jedné ze Xuân Diêuových básní, v původním znění *Trái tim em thức đập*). Na jejím překladu pracovali Iva Klinderová-Zbořilová a Luděk Kubišta. V rámci své knihy se věnovali zejména překladům děl s vlasteneckou tematikou bývalých členů hnutí *Nové poezie*. Poezii ze sbírek *Básně* a *Vůně na křídlech větru* se ve své knize však nezabývali. Až Petr Komers se ve své studii *Vietnamská poezie 20. století* zasloužil o překlad některých básní ze sbírky *Básně*, jedná se konkrétně o *Hoa nở để mà tàn* (Jen se květ rozvine) a *Trăng* (Měsíc). Přeložil též proslulou báseň *Biển* (Moře) ze sbírky *Cầm Tay* (1962). Jeho překlady v rámci analýzy využívám.

Tato bakalářská práce se zabývá básněmi ze sbírek *Básně* a *Vůně na křídlech větru* s cílem blíže popsat a pochopit Xuân Diêuovu tvorbu před Srpnovou revolucí. Při četbě autorových prací mě zaujala zejména práce s obrazy, blízkými lidskému životu i přírodě. Oslovilo mě především právě to, jakým způsobem autor ve své tvorbě protkává jednotlivé motivy a vytváří obrazy významově bohaté.

V úvodních kapitolách se věnuji dobovému kontextu Xuân Diêuovi tvorby. Popisují, jakými změnami procházelo básnictví v době, kdy autor tvořil, a to jak ve formální, tak obsahové

¹ Po vyhlášení Srpnové revoluce 1945, kdy se komunistická liga za nezávislost Vietnamu v čele s Ho Či Minem dostala k moci, kterou uplatňovala zejména v severní části Vietnamu, kultura včetně literatury začala nabývat zcela nového rázu. Z mnoha autorů, kteří kdysi volali po individualismu, vznikla vlna revolučních básníků, jejichž literární činnost musela být v souladu se službou lidu, nebo lépe řečeno s ideologií nastavenou komunistickým režimem. Dostupné z: KLINDEROVÁ ZBOŘILOVÁ, Iva a Luděk KUBIŠTA *Tvé srdce bdí a bije: výbor z vietnamské moderní poezie*. Praha: Odeon, 1980, str. 98–101.

stránce básní a jaké inovace moderní básníci přinesli. Stručně také nastiňuji revoluční poezii, ke které se většina členů skupiny Nové poezie uchýlila. Dále nastiňuji Xuân Diêuův životopis a představuji rozmanitou škálu jeho tvůrčích aktivit, které se neomezují pouze na básnickou tvorbu, ale zahrnují také činnost překladatelskou a literárně kritickou.

Další kapitoly jsou věnované interpretacím jednotlivých vybraných děl ze sbírek *Básně a Vůně na křídlech větru* a tvoří stěžejní části práce. Opírám se zde o tematicko-motivickou analýzu, která je vedena se zřetelem ke komparaci Xuân Diêuových básní a tradičních vietnamských veršů z hlediska inovací, které Xuân Diêuova tvorba přinesla. Motivy srovnávám zejména s některými verši klasických básníků a anonymních lidových veršů *ca dao*, které jsou vzhledem ke své rozšířenosti a tematické rozmanitosti velmi užitečné pro pochopení myšlení tehdejší tradiční společnosti. Pokouším se zde mimo jiné nastínit, jakou roli hrají jednotlivé motivy v rámci autorových dvou sbírek a jaká je mezi nimi vzájemná souvislost. Vlastní analýza je v některých částech doplněna komentáři významných vietnamských literárních kritiků.

Prostřednictvím rozboru vybraných básní z obou sbírek si kladu za cíl vystihnout charakteristické rysy Xuân Diêuovy tvorby a propojit je skrze jednotlivé motivy jak v rámci výše zmíněných sbírek, tak se starým básnictvím a v menší míře také s prvky převzatými od francouzských básníků.

Cennými zdroji pro analýzu Xuân Diêuových básní mi jsou eseje literárních kritiků otištěné v antologii *Xuân Diêu – Tác giả và tác phẩm* (Xuân Diêu – Autor a tvorba), kterou sestavil Luru Khánh Thơ a z níž jsem také čerpala obecné poznatky o životě Xuân Diêu. Dále práce profesora Chu Văn Sona *Ba đỉnh cao Thơ Mới: Xuân Diêu - Nguyễn Bính - Hàn Mặc Tử* (Tři vrcholní představitelé Nové poezie - Xuân Diêu - Nguyễn Bính - Hàn Mặc Tử) dostupná na internetu. Vycházím také z dalších literárně kritických prací a článků zaměřených na literární činnosti ve Vietnamu (odkazy uvádím na příslušném místě v poznámce pod čarou).

Při psaní teoretické části práce se opírám hlavně o tyto slovníky – *Slovník vietnamské literatury* vydaný v češtině, jehož autory jsou Lucie Hlavatá, Ján Ičo a Mária Strašáková. Pro komparaci poznatků a hlubší proniknutí do problematiky využívám vietnamský slovník *Từ điển văn học – Bộ mới* (slovník literatury) od Đỗ Đức Hiêua a spol., *Slovník francouzsky píšících spisovatelů* zhotovený kolektivem autorů pod vedením Jaroslava Fryčera; dále encyklopedii *The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics* od Rolanda Greena, knihy *Understanding Vietnam* a *Shattered Identities and Contested Images: Reflections of Poetry*

and History in 20th-Century Vietnam od Neila Jamesona, knihu *An introduction to vietnamese literature* od Maurice Duranda a Nguyễn Trần Huâna.

Verše klasických básníků a lidových veršů *ca dao* přebírám zejména z následujících internetových odkazů:

- *Ca dao Mẹ*. Dostupné z: <https://cadao.me/>,
- *Thi viện*. Dostupné z: <https://www.thivien.net/>.

2. Dobový kontext

Xuân Diệu žil v době největšího rozkvětu vietnamské moderní literatury, konkrétně do 30. let 20. století, kdy byl Vietnam součástí francouzské Indočíny. Spisovatelé a básníci se v této době oprošťují od dřívějších tradičních literárních forem a v jejich tvorbě se tak začínají objevovat nové prvky vycházející od francouzských romantiků² z 19. století, jako je třeba Victor Hugo nebo H. Mallote, A. de Lamartine, A. de Vigni, či francouzských symbolistů³ alias prokletých básníků – Charles Baudelaire, Paul Verlaine, S. Mallarmé. Současně v tomto období dochází k rozkvětu vietnamských realistických děl⁴ s obsahem o vyvrženecké společnosti – její tvůrci vycházeli z realistických románů například od Honoré de Balzaca, Romaina Rollanda, nebo překladů děl anglického spisovatele Charlese Dickense, či ruských spisovatelů L. N. Tolstého, nebo F. M. Dostojevského.⁵

Zásadním faktorem pro rozvoj vietnamské moderní literatury se stala tvorba spisovatelů ze severní části Vietnamu, tehdejšího Tonkinu, proslulá sentimentální prózou vycházející z francouzského romantismu a jejího individualistického přístupu. Jednalo se o tvorbu Autonomní literární skupiny, jež si kladla za cíl modernizovat společnost prostřednictvím prosazování západního životního stylu. Tato skupina v čele s šéfredaktorem Nhát Linhem své snahy prosazovala prostřednictvím žurnalistické činnosti, díky čemuž se zasloužili o propagaci latinizované vietnamštiny jako takové – zpočátku v týdeníku Phong húa (1932,

² Francouzský romantismus (1815–1848) – Spisovatelé, kteří ve své tvorbě obrací spíše k emocím založeným na vnitřních prožitcích spíše než k rozumovosti. S romantismem se mění také estetické preference. Spisovatelé usilují o znázornění reality co nejvěrnější jejich duševnímu prožitku a v jejich dílech se objevuje široká škála skutečností lidského života, včetně těch klasicky chápaných jako ošklivé. Protagonistou tohoto směru byl často trpící hrdina, který unikal do přírody. Tematizovala se zejména nenaplněná láska či plynutí času, jež romantici vyobrazovali líčením přírody. Dostupné z: FRYČER, Jaroslav, ed. *Slovník francouzsky píšících spisovatelů*. Praha: Libri, 2002, str. 24.

³ Francouzský symbolismus – Poetické hnutí po roce 1848 až do počátku 20. století ve Francii, které bylo živé současně s naturalismem a navazovalo na romantismus. Symbolističtí básníci usilují o přenesení svého vnitřního světa do svých veršů prostřednictvím nejrůznějších uměleckých prostředků. Snaží se básnickým obrazem vyjádřit abstraktní vnímání světa, které zasahuje všechny smysly člověka za účelem proniknutí hlouběji do podstaty lidského bytí. Symbolismus se často zaměřuje s dekadencí; zatímco symbolismus se spíše spojuje se snovostí, dekadence se vyznačuje větší cyničností a morbiditou. Dostupné z: FRYČER, Jaroslav, ed. *Slovník francouzsky píšících spisovatelů*, str. 26–27.

⁴ K vzestupu realismu ve Vietnamu došlo v souvislosti s politickými a společenskými zvraty odehrávajícími se ve Francii v době, kdy se dostala k moci Lidová fronta (1936–1939). Díky tomu došlo k značnému uvolnění cenzury a rozkvětu žurnalistické činnosti. Vietnamští spisovatelé píšou většinou o životech chudých a společností vyvržených lidech, ze kterých často sami pocházejí. Dostupné z: HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011. str. 38–39.

⁵ HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011., str. 35–40.

Mravy) – později v *Ngày nay* (1936, Dnes). V obou časopisech se vedle nové vietnamské prózy začala objevovat i moderní poezie, jejíž představitelé byli většinou členové již výše zmiňované skupiny tvořící literární hnutí Nové poezie.⁶

Moderní poezie publikovaná v časopisech se stala velmi oblíbenou a sehrála důležitou roli zejména pro začínající mladé básníky, kteří ji naslouchali a vyjadřovali skrze ni své pocity.⁷ Prozaici se spíše zaměřovali na otázky týkajícího se individuálního štěstí v tradičně nastavené společnosti, která koncept individuálního štěstí zavrhovala. Moderní básníci se spíše než společenskými problémy zabývali vnitřním emočním světem.⁸

Tvorba představitelů Nové poezie se vyznačovala zejména volnou básnickou formou. Dřívější verše byly často formou tradičních vázaných *lục bát*⁹ a *song thát lục bát*¹⁰. Za nejvyšší básnickou formu byla poezie vycházející z tangské prozodie tzv. *lũshi* 律诗 plná svazujících pravidel, jež byla vyžadována u státních zkoušek.¹¹

Za první moderní báseň s volným veršem se oficiálně uvádí báseň s názvem *Tình Già* (Stará láska) od Phan Khôi, jež byla poprvé publikována v ženském časopisu *Phụ nữ Tân văn* (Ženský časopis) z roku 1932. Avšak volný verš se objevil z hlediska vietnamské literatury již dříve, a to v například v *Tống Biệt* (1922, Loučení) od Tản Đà (1889–1939), který se vyznamenal mimo svou rozmanitou tvorbu plnou modernistických prvků překlady tangských básníků (618–907). Je také nazýván průkopníkem vietnamské moderní poezie.¹²

Formální struktura poezie se sice od tangské prozodie částečně odpoutala, avšak ve vietnamské poezii se stále objevují verše, jejichž motivická stránka má svůj předobraz

⁶ HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011. str. 65–69.

⁷ Tamtéž.

⁸ JAMIESON, Neil. "Shattered Identities and Contested Images: Reflections of Poetry and History in 20th-Century Vietnam." *Crossroads: An Interdisciplinary Journal of Southeast Asian Studies* 7, no. 2 (1992), str. 71-134.

⁹ Regulované verše založené na střídání šestislabičného a osmislabičného verše, jejíž prozodie si zakládá na plochých (*thanh bằng*) a lomených tónech (*thanh trắc*). Jsou hojně užívané v lidové poezii. Greene, Roland, ed. *The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics: Fourth Edition*. PRINCETON; OXFORD: Princeton University Press, 2012., str. 1519.

¹⁰ Rozvinutá forma *lục bát*, jež je ozvláštněna vložím sedmislabičné dvojverší (tamtéž).

¹¹ Tamtéž.

¹² DURAND, Maurice, NGUYEN Tran Huan: *An Introduction to Vietnamese Literature*, Columbia University Press, New York, 1985, str. 165.

ve tvorbě tangských básníků, jejichž díla byla také často předlohou zpracovávanou představiteli Nové poezie.¹³

Tangská tvorba tak vnášela do vietnamských děl melancholickou náladu, a právě smutný osud žen a jejich nářky se opět staly jedním z nejčastějších motivů moderních poetů. Tento motiv byl hluboce zakořeněný již dříve ve vietnamské poezii, a to v 18. století třeba u vietnamské básnířky Đoàn Thị Điểm, konkrétně v jejím díle *Nářky ženy, jejíž muž odešel do války* (Chinh phụ ngâm khúc) nebo v díle *Nářky ženy z harému* (Cung oán ngâm khúc) od Nguyễn Gia Thiềua. V tomto období vznikají díla, v nichž se prolíná jak tvorba francouzských romantiků a symbolistů, tak samozřejmě i tangských básníků a lidové poezie *ca dao*¹⁴, které byly ve vietnamských básních vždy přítomné.¹⁵

Na rozdíly mezi klasickou a moderní poezií poukazuje například básník, představitel Nové poezie a stoupenec moderní poezie Luu Trọng Lu, jenž roku 1934 sdělil: „Naším starým básníkům se líbila jasně červená barva, ale nám něžná zeleň ... Oni pokládali za prohřešek pohlédnout na mladou hezkou dívku, avšak nám to činí potěšení jako pohled na zelenající se pole. Láska se podle nich rovnala sňatku, ale nám se vyjevila v tisíci podobách a desetitisících odstínů: láska vášnivá, láska mělká, láska k blízké ženě a city k ženě vzdálené, ... láska pomíjivá a láska na tisíc podzimů.“¹⁶

Poezie představitelů Nové poezie začíná být velmi rozmanitá, hodnota díla si v tomto období zakládá na co nejrafinovanějším způsobu přetváření reality daného tvůrce. Stejně tak, jak

¹³ Ảnh hưởng của thơ Đường đối với thơ mới. *Song Huong Magazine* . 28. 10. 2009. Dostupné z: <http://tapchisonghuong.com.vn/tap-chi/c186/n3831/Anh-huong-cua-tho-Duong-doi-voi-tho-moi.html>

¹⁴ Ca dao – ústně tradované vietnamské lidové anonymní lyrické básně (svou melodičností je lze též zařadit k jakýmsi popěvkům) ve formě lục bát, které byly poprvé zaznamenány v 18. století. Nejstarší sbírka ca dao s názvem Quốc phong giải trảo se přisuzuje sběrateli Trần Danh Ánovi z téhož století. Dalšími významnými vietnamskými sběrateli byli např: Vũ Ngọc Phan a Mã Giang Lân. Básně ca dao zachycují tradiční životní styl lidí, jejich zvyky a obyčeje. Jednalo se o melodické verše (většinou dvojverší), které byly buďto zpívány nebo recitovány bez hudebního doprovodu. Písemně často zaznamenávány nebyly, neboť pro konfucianisty nebyly považovány za vysokou literaturu. Ve většině případů se jednalo o dvouverší ve formě lục bát a song thất lục bát. Verše často pojednávají o vztazích – konkrétně o lásce, rodinném a společenském životě, dále znázorňují přírodní výjevy a venkovské náměty – často také těžký život, který je s venkovem spojený. V 50. letech se začali tvořit ca dao s revoluční tematikou. Dostupné z: HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011, str. 75.

¹⁵ Những ảnh hưởng của văn học dân gian tới văn học viết Việt Nam. *Van Hoa Lịch sử nghệ thuật* . [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/vanhoalichsunghe-thuat12334ii/home/van-hoc-va-tho-ca/nhung-anh-huong-cua-van-hoc-dan-gian-toi-van-hoc-viet-viet-nam>

¹⁶ Přeložený citát dostupný z: KLINDEROVÁ ZBOŘILOVÁ, Iva a Luděk KUBIŠTA *Tvé srdce bdí a bije: výběr z vietnamské moderní poezie*, str. 96.

dokáže lásku Xuân Diệu ve verších vyobrazit v nesčetných podobách, například Nguyễn Bính tak pracuje ve svých verších se svými nostalgickými vzpomínkami k rodišti¹⁷ a Hán Mặc Tử s jeho svéráznou poezií označovanou thơ kỳ dị (*znetvořená poezie*) čítající dekadentní prvky plné nihilistického způsobu života, vycházejících od prokletých básníků.¹⁸

Spolu s uvolněnou formou verše se také rozvíjí poetický obraz, který vlivem francouzského symbolismu dostal šanci spolu s individualismem plně se rozvinout až v tomto období. S přijetím lyrična do veršů se autorova osoba dostává do popředí. Ve svých verších se tyto poetové oprostují od objektivního popisu reality a začínají používat nejrůznějšího uměleckého vyjádření pro zobrazování svých fiktivních světů. Zatímco standardem klasických básníků bylo naopak odvrácení se od těchto intenzivních emocí; spíše zdůrazňovali konfuciánské ctnosti a ve verších zaujímalí věčný postoj. Nová poezie je také známá pocitem melancholie, který do vietnamské poezie vnesla. Melancholie je obvykle chápána jako emoce básníků tesknících po své ztracené zemi¹⁹: „Slovo „My“ je pro naše básníky teď již moc rozsáhlé. Jejich duše se scvrkávaly až do té doby, než se vešly do rámu „Já“. Náš život nyní leží uvnitř této sféry „Já“. S tím, jak jsme ztratily rozsah, hledáme hloubku, ale čím hlouběji ryjeme, tím chladněji nám je. Nikdy předtím nebyla vietnamská poezie tak smutná, ani tolik hlasitá, jak je tomu nyní (Hoài Thanh a Hoài Chân)²⁰.

Neil Jameson doplňuje, že volba vyjadřovat v poezii tento druh emocí skutečně souvisí s politicko-společenskou situací v době, kdy se vietnamská společnost rozpadala. Většina představitelů tohoto hnutí tvořená měšťskou buržoazií, již se dostalo západního vzdělání, se stala jakousi ztracenou generací, která nevěděla jak se zapojit do společnosti a jakým způsobem do ní přispět. A právě to byl důvod hořkosti v jejich verších.²¹

¹⁷ Tamtéž, str. 97.

¹⁸ ĐỒ, Đức Hiểu, ed. *Từ điển văn học (bộ mới)*. Hà Nội: nxb Thế giới. 2004, str. 1665.

¹⁹ JAMIESON, Neil. "Shattered Identities and Contested Images: Reflections of Poetry and History in 20th-Century Vietnam." *Crossroads: An Interdisciplinary Journal of Southeast Asian Studies* 7, no. 2 (1992), str. 85.

²⁰ Převzatý citát literárních kritiků dostupný z: LÊ, Quang Hung. *Thế giới nghệ thuật thơ Xuân Diệu thời kỳ trước 1945*. Hà Nội: Nhà xuất bản Đại học quốc gia, 2002. str. 24.

²¹ JAMIESON, Neil. "Shattered Identities and Contested Images: Reflections of Poetry and History in 20th-Century Vietnam." *Crossroads: An Interdisciplinary Journal of Southeast Asian Studies* 7, no. 2 (1992), str. 85.

3. Xuân Diệuv životopis

Xuân Diệu (1916–1985), celým jménem Ngô Xuân Diệu, se narodil v provincii nacházející se na jihu Vietnamu u pobřežního Quy Nhonu, v rodišti své matky, kde prožil dětství a dokončil také své základní vzdělání. Jeho otec pocházel z provincie Hà Tĩnh, v okrese Can Lộc, konkrétně z vesnice Trảo Nha, jejíž název pojal Xuân Diệu za svůj pseudonym, pod kterým někdy psával. Díky jeho konfuciánsky zaměřenému otci, učiteli čínštiny a latinizované vietnamštiny Ngô Xuân Thọvi, se Xuân Diệuovi dostalo širokého jazykového vzdělání a především lásky k poezii, která ho provázela již od mládí.²²

V dalším studiu pokračoval Xuân Diệu roku 1935 v Hanoji na tehdejším Protektorátním lyceu (dnešní Střední škola Chu Văn Ana). Právě v této době začala jeho básnická kariéra, když se mu podařilo ještě téhož roku vydat první báseň s názvem *S tĕmito dlanĕmi* (Vói bàn tay ấy) v časopise Phong Hóa. V následujících letech pokračoval ve středoškolském studiu na Protektorátním lyceu v Hué. Následně se po jeho dokončení odstěhoval zpátky do Hanoje, kde působil jako učitel na soukromé škole Thăng Long. V prosinci roku 1938 pak byla vydána vydavatelstvím Đời nay (Soudobý život) jeho první sbírka *Básně*, v níž autor převážně popisuje svoje mladické ideály, krásy života a lásky. O rok později vydal soubor krátkých povídek *Phấn thông vàng* (Žlutý pyl borovic), kde naopak líčí stav člověka, jehož duše je přemožena žalem za uplynulým mládím a zoufá si v monotónním světě. Později opustil svou učitelskou praxi, načež začal zastávat funkci státního úředníka pro francouzskou správu v Mỹ Thọ, dnešní jižní provincii Tiền Giang.²³

Tuto práci však brzy také opustil a roku 1944 se opět vrátil do Hanoje, kde se připojil ke Komunistické lize za nezávislost. Od té doby se také začala Xuân Diệuova tvorba proměňovat. Převládla v ní revoluční a národně osvobozenecská tematika. Stejnou proměnou prošla tvorba většiny Xuân Diệuových kolegů, bývalých členů Nové poezie.²⁴

Po započetí Srpnové revoluce roku 1945 se Xuân Diệu připojil ke Kulturnímu sdružení za záchranu vlasti (Hội văn hóa cứu quốc), jehož cílem bylo především vybudovat novou kulturu, která by podpořila vietnamskou společnost v boji za národní osvobození a zbavila se

²² LUU, Khánh Thơ. Tiểu sử của nhà thơ Xuân Diệu. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. 15–20.

²³ Tamtéž

²⁴ Tamtéž

nejen všeho souvisejícího s francouzskou kulturou, ale i tradičních hodnot souvisejících s lidovými tradicemi, jež byly považovány za zpátečnické. Důležitou propagační úlohu pro toto sdružení měl časopis *Tiên Phong* (Předvoj), do něhož Xuân Diêu aktivně přispíval. I přesto, že se předmětem jeho zájmu stala již spíše revoluční a nacionální poezie, roku 1945 dále vydal další milostnou sbírku *Vũnẽ na křídlech větru*, tentokrát však zralejších básní tematicky navazujících na první sbírku, spíše melancholicky zaměřenou a plnou smutku. Své entuziastické dojmy ze Srpnové revoluce sepsal ve sbírce epických veršů *Ngõn quốc kỳ* (Státní vlajka). Od roku 1948 působil pak jako redaktor časopisu *Văn nghệ* (Umění) a účastnil se setkání Vietnamského uměleckého sdružení.²⁵

S ohledem na čím dál vypjatější politickou ortodoxii v zemi šířenou za účelem prosazování socialistických myšlenek v co největší míře, spolu se zavedenou pozemkovou reformou²⁶ roku 1954 (jedním z jejích propagátorů byl sám Xuân Diêu), se Xuân Diêuova tvorba z hlediska tematiky v tomto období dále již neposouvala. I přesto, že nadále čas od času psal milostné básně, již nikdy se mu nedostalo takového věhlasu jako před Srpnovou revolucí. Pozemkovou reformu opěvuje především ve své krátké sbírce *Mẹ con* (Matka a děti) vydané téhož roku. S vývojem událostí v zemi, jež vedly k podepsání mírových Ženevských dohod roku 1954 s Francií, načež byla země rozdělena na severní – v čele s komunistickou stranou – a jižní část pod vlivem USA, pokračovali umělci dále v šíření stranických zájmů a v jejich dílech tak začala do jisté míry převládat tematika sjednocení země, kterou Xuân Diêu pojímá ve sbírce *Mũi Cà Mau* (1962, Mys Cà Mau).²⁷

Kromě prózy a poezie se Xuân Diêu věnoval také literární kritice a překladům, kterým věnoval svůj čas až ke sklonku života. Jednalo se zejména o psaní literárních analýz vietnamských národních pokladů, veršů Nguyễn Dua, Hồ Xuân Hương, Trần Tế Xương a Tản Đà ve studiích *Ba thi hào dân* (1959, Tři velcí národní básníci), *Hồ Xuân Hương – Bà*

²⁵ Tamtéž

²⁶ První větší pozemková reforma začala roku 1953. Jejím cílem bylo přerozdělit půdu méně zámožným rolníkům. To vyústilo v kolektivizaci zemědělstvím, v jejímž důsledku museli všichni rolníci vstoupit do družstev. Reformy byly uskutečněny v 3 308 vesnických komunách a způsobily škody jak na lidských životech tak zdraví přes 10,5 milionu obyvatel. Stejným způsobem postupoval Mao-Ce tung, který si podobnými kroky získával přízeň rolníků. Dostupné z: HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států., str. 265.

²⁷ Tamtéž

chúa thơ nôm (1961, Královna jižních znaků), *Nguyễn Du* (1966), *Tìm hiểu Tản Đà* (1982, Pochopit Tản Đà).²⁸

A co se týče překladatelské činnosti, přeložil například Majakovského poému s názvem *Vladimír Iljič Lenin* z roku 1924 a další tvorbu, například revolučního romantika Alexandra Sergejeviče Puškina, či venkovské výjevy Sergeje Alexandroviče Jesenina a mnoho dalších ruských umělců, přeložil též revoluční poezii maďarského velikána Sándora Petőfiho. Dále spolu s básníkem Tê Hanhem přeložil na základě francouzské předlohy díla bulharské básnířky Blagy Dimitrové týkající se její zkušenosti z pobytu ve vybombardovaném Vietnamu a to konkrétně ze sbírky *Osu đeni na lyubov* (Odsouzení k lásce, 1969)²⁹. Roku 1985 Xuân Diệu zemřel. Po smrti získal medaili Nezávislosti za příspěvek vietnamské literatuře a roku 1996 obdržel od vietnamské vlády Ho Či Minovo ocenění v oblasti vědy a umění.³⁰

Co se týče Xuân Diệuova osobního života, autor se oženil roku 1958 s herečkou Bạch Diệp, jejich manželství však trvalo krátce. V obecném povědomí je spíše Xuân Diệuova pověst jako homosexuálně orientovaného básníka. Vietnamští čtenáři i někteří jeho současníci (např. spisovatel Tô Hoài ve své knize *Cát bụi chân ai* (v českém překladu *Či zaprášené nohy*) odvozují tuto skutečnost od toho, že psal otevřeně o lásce mezi dvěma muži, konkrétně lásce mezi Verlainem a Rimbaudem ve svém díle *Tình trai* (Láska mezi muži), z čehož bylo dále dedukováno, že jeho milostná poezie byla právě věnovaná jeho milencům. Nejčastěji se diskutuje o jeho mileneckém vztahu s jeho blízkým přítelem Huy Cậnem, se kterým se seznámil na střední škole a s nímž nějakou dobu také bydlel. Od té doby, co byla vydána Huy Cậnova báseň *Ngủ chung* (Spát spolu, 1940) v témže roce, kdy žil se Xuân Diệuem, začala tato kontroverzní otázka o lásce mezi těmito dvěma poety probouzet zájem veřejnosti.³¹ Literární kritik Chu Van Son nicméně podotýká, že při čtení by se neměl brát ohled na to, zda se jedná o lásku k muži či ženě. Je toho názoru, že by si čtenáři neměli kvůli

²⁸ Tamtéž

²⁹ DIMITROVA, Blaga. *Vây giũa tình yêu* (1968). *Thi Việt*. Dostupné z: [https://www.thivien.net/Blaga-Dimitrova/V%C3%A2y-giũa-tình-yêu%20\(1968\).Thi-Việt](https://www.thivien.net/Blaga-Dimitrova/V%C3%A2y-giũa-tình-yêu%20(1968).Thi-Việt)

³⁰ Tamtéž

³¹ NGUYỆT MINH. článek *Xuân Diệu và Huy Cận - hai nhà thơ đồng tình duyên ái?* . [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/cauchuyenvanhocnghethuat/vhnt-56>

svým předsudkům o lásce nechat ujít krásu Xuân Diệuových básní, autorovým upřímným srdcem pro čtenáře tvořenou a sdílenou.³²

3.1. Nejmodernější vietnamský básník

Poprvé se o Xuân Diệuovi zmiňuje roku 1937 renomovaný básník a jeden ze zakládajících členů literárního hnutí Nové poezie Thê Lữ v časopise Ngày nay (1936–1940, Dnes) v článku s názvem *Một nhà thi sĩ mới – Xuân Diệu* (Nový básník – Xuân Diệu). Thê Lữ ve svém článku jasně projevuje obdiv k jeho tvorbě, kterou charakterizuje následovně: „Jeho básně již nejsou pouhou literaturou, jsou to promluvy, zvuky veselého nadšení a žádosti, jsou to upřímné city a cituplné tužby ve zvucích mizící. Xuân Diệu je básníkem rozjařeného mládí, milujícího srdce a světla.“ O rok později samotný Thê Lữ ve stejném duchu líčil jeho verše v předmluvě Xuân Diệuovy první sbírky *Básně*.

Těž sourozenecké duo, významní literární kritici, Hoài Thanh a Hoài Chân nešetřili chválou, když věnovali Xuân Diệuovi kapitolu v knize *Thi nhân Việt Nam* (Vietnamští básníci, 1942), v níž dochází k závěru, že je Xuân Diệu nejmodernější básník ze všech vietnamských básníků.³³

Obdivují zejména jeho výraznou subjektivní lyriku, díky níž se dle kritiků od ostatních básníků odlišuje. Od té doby se Xuân Diệu stal jedním z největších velikánů vietnamské moderní poezie.³⁴

4. Sbírká Básně a Vůně na křídlech větru

Sbírká *Básně* obsahuje celkem 46 básní, které byly postupně sepsány během let 1933–1938, tedy v době, kdy Xuân Diệu studoval střední školu. Často se jedná o verše, které autor věnoval některým svým kolegům ze skupiny Autonomní literární skupina či hnutí Nové poezie. Sbírká byla poprvé vydána roku 1938 vydavatelstvím Đòì nay (Soudobý život). Následujícího roku byla vydána znovu vydavatelstvím Huy-Xuân, které založili Xuân Diệu

³² Chu Văn Sơn. *Ba đình cao thơ mới* .. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

³³ LUÛ, Khánh Thơ. *Xuân Diệu — một tài năng đa dụng. Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 21–24.

³⁴ Tamtéž

a jeho blízký přítel Huy Cận. Z důvodu nedostatku financí však toto vydavatelství zanedlouho zkrachovalo.³⁵ Druhá sbírka, která tematicky na první navazuje, se jmenuje *Vùn ě na křídlech větru* a čítá zhruba 50 básní. Obecně je Xuân Diệuova druhá sbírka považována za zralejší než první.³⁶

Básně druhé sbírky autor psal v letech 1935–1943 a byla vydána prestižním nakladatelstvím Thời Đại v Hanoji.³⁷

Xuân Diệu sám posuzuje svou první sbírku jako čerstvější, plnou mladosti a ideálů, zatímco poezie z druhé sbírky *Vùn ě na křídlech větru* je podle něj, co se týče uměleckých prostředků vyzrálejší a mluvčí této sbírky je z oněch ideálů již spíše vystřízlivělý. Obě díla však spolu tematicky úzce souvisejí; převládá v nich jakási nervozita z rychlého plynutí času.³⁸

První sbírka – *Básně* – je opatřena předmluvou od Thê Lũ, který popisuje Xuân Diệu jako mladíka poblázněného životem a obklopeného láskou v jarních dnech, jenž touží prožívat svůj život naplno. Touhu takto žít přisuzuje jeho strachu z osamění. Proto pospíchá, hýří a celou svou duší se vydává životu.³⁹

To je také tématem jeho nejproslulejší básně s názvem *Spěch*, která je zároveň první básní, které v této studii bude věnována pozornost.

4.1. Spěch

Vôi vàng

Tôi muốn tắt nắng đi

Cho màu đừng nhạt mất;

Tôi muốn buộc gió lại

Spěch

Chci zhasnout slunce

Aby barvy nevybledly;

Chci spoutat vítr

³⁵ TRẦN, Đình Ba. Nhà xuất bản của Huy Cận, Xuân Diệu lỗ vốn vì tin đồng nghiệp . Dostupné z: <https://zingnews.vn/nha-xuat-ban-cua-huy-can-xuan-dieu-lo-von-vi-tin-dong-nghiep-post1067596.html>

³⁶ HÀ, Minh Đức. Xuân Diệu nói về hai tập Thơ thơ và Gửi hương cho gió. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007, s. 261-265.

³⁷ NGUYỄN, Thị Ngọc Diệp. Giới thiệu tập thơ “Gửi hương cho gió” của nhà thơ Xuân Diệu, bản giấy dó năm 1945 Dostupné z: <https://luutru.gov.vn/gioi-thieu-tap-tho-%E2%80%9Cgui-huong-cho-gio%E2%80%9D-cua-nha-tho-xuan-dieu,-ban-giay-do-nam-1945--334-vtlt.htm>

³⁸ HÀ, Minh Đức. Xuân Diệu nói về hai tập Thơ thơ và Gửi hương cho gió. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007, s. 261-265.

³⁹ Thê Lũ. *Tựa tập Thơ thơ*. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 235-238

Cho hương đừng bay đi.

Của ong bướm này đây tuần trăng mật;
Này đây hoa của đồng nội xanh rì;
Này đây lá của cành tơ phơ phất;
Của yến anh này đây khúc tình si.
Và này đây ánh sáng chớp hàng mi;
Mỗi sáng sớm, thần vui hằng gõ cửa;
Tháng giêng⁴⁰ ngon như một cặp môi gần;
Tôi sung sướng. Nhưng vội vàng một nửa:
Tôi không chờ nắng hạ mới hoài lại xuân.

Xuân đang tới, nghĩa là xuân đang qua,
Xuân còn non, nghĩa là xuân sẽ già,
Mà xuân hết, nghĩa là tôi cũng mất.
Lòng tôi rộng, nhưng lượng trời cứ chật,
Không cho dài thời trẻ của nhân gian,
Nói làm chi rằng xuân vẫn tuần hoàn,
Nếu đến nữa không phải rằng gặp lại
Còn trời đất, nhưng chẳng còn tôi mãi,
Nên bâng khuâng tôi tiếc cả đất trời;
Mùi tháng, năm đều rớm vị chia phôi,
Khắp sông, núi vẫn than thầm tiễn biệt...
Cơn gió xinh thì thào trong lá biếc,
Phải chăng hờn vì nỗi phải bay đi?
Chim rộn ràng bỗng đứt tiếng reo thi,
Phải chăng sợ độ phai tàn sắp sửa?
Chẳng bao giờ, ôi! Chẳng bao giờ nữa...

Aby vůně neodletěla.

Pro včely a motýly je tu svatební cesta;
Pro květy jsou tu zelené lány;
A pro listy mladé chvějící se větvě;
Pro skřivany zas milostná píseň.
Světlo prosvítá řasami;
Každé brzké ráno na dveře klepe potěšení;
První jarní měsíc chutná jako blízkost rtů;
Mám radost. Ale zčásti pospíchám:
Nečekám na letní svit, abych zoufal nad
uplynulým jarem
Jaro přichází, tedy odejde,
Jaro je mladé, tedy zestárne,
A až jaro skončí, tak i já s ním.
Mé nitro je tak otevřené, však malichernost nebes,
Mládí člověku neprodlouží,
Nač říkat, že se jaro opakuje,
A až přijde, znovu se s ním potkat již nemusím
Svět věčný zůstane, ale já tu navždy nebudu,
Proto cítím stesk, a tak lituji celý svět;
Měsíce i roky s příchutí odloučení,
Řeky i hory se souží odchodem...
Půvabný vánek špitá zeleným listům,
Je snad zarmoucený, že musí odletět?
Radostná ptačí píseň znenadání přestává,
Bojí se snad brzkého stáří?
Ach nikdy! Již nikdy...

⁴⁰ Tháng giêng – první měsíc lunárního kalendáře, většinou spadající pod leden nebo únor solárního kalendáře, podle toho se pak odvíjí začátek jara.

Mau đi thôi! Mùa chưa ngả chiều hôm,
Ta muốn ôm
Cả sự sống mới bắt đầu mơn morn;
Ta muốn riết mây đưa và gió lượn,
Ta muốn say cánh bướm với tình yêu,
Ta muốn thâu trong một cái hôn nhiều
Và non nước, và cây, và cỏ rạng,
Cho chênh choáng mùi thơm, cho đã
đầy ánh sáng

Cho no nê thanh sắc của thời tươi;

- Hỡi xuân hồng, ta muốn cắn vào ngươi!

(Básně, 1938: 51)

Tak si prospěš! Jaro ještě neuvadlo,

Chci objímat

Celý život zdá se náhle svěží;

Chci sevřít kolébové mraky a letící vítr,

Chci se opít motýlími křídly s láskou,

Chci vše spojit do jednoho velkého polibku

A hory řeky stromy a trsy trávy,

Abych se opojil vůní a naplnil světlem

Abych se nasytil hlasem mládí;

- Ach růžové jaro, chci se do tebe zakousnout!

Báseň člením do tří částí podle jejího obsahového sdělení. V úvodních verších autor popisuje krásy jarní scenérie jako čas lásky a mládí, nazírá na život jako na efemérní záležitost, která zmizí, pokud ji nechytne. Již v první sloce vyjadřuje svou touhu zastavit přítomný okamžik odehrávající se během jara v krajině barevných květů, jejichž vůně prolíná vzduch: „Chci zhasnout slunce / Chci spoutat vítr.“ Krásy jara nabývají významu radostí, které lyrický subjekt právě pociťuje. Za povšimnutí stojí přirovnání poletujících včel a motýlů k čerstvému novomanželskému páru. Svatební cestou tak autor zobrazuje prvotní zamilovanost a poblouzněnost mezi těmito milenci, u kterých tyto pocity většinou na počátku vztahu převládají.⁴¹ Zajímavý je zde však významový posun spojení včel a motýlů. Autor je propojil se svatební cestou coby symbolem závazku, zatímco v dřívější literární tradici je spojení včel a motýlů nahlíženo spíše jako jakýsi nezávazný vztah či přelétavost (většinou spíše muže, jenž je v lásce více nestálý)⁴², což například nalézáme lidové písni: „Motýli a včely poletují nadšeně/ mé zlaté srdce stále zachovávám pro tebe.“⁴³

⁴¹Phân tích Vội vàng của Xuân Diệu. Dostupné z: <https://thuthuat.taimienphi.vn/phan-tich-voi-vang-cua-xuan-dieu-42585n.aspx>

⁴² „Bướm ong“ (včely a motýly) ve vietnamském výkladovém slovníku. Dostupné z: http://tratu.soha.vn/dict/vn_vn/B%C6%B0%E1%BB%9Bm_ong

⁴³ Những bài ca dao - tục ngữ về "ong bướm". Dostupné z: <https://cadao.me/the/ong-buom/>

V další části si lyrický mluvčí uvědomuje krátkou životnost tohoto stavu. Stupňuje se jeho vnitřní nepokoj: „Nač říkat, když se jaro opakuje / A až přijde, znovu se s ním potkat již nemusím / Proto cítím stesk, a tak lituji celý svět“⁴⁴ Začíná spěchat z nervozity, že mu jaro uteče. Spěch zde však nemá negativní konotace, které jsou mu často přičítány v dnešním kontextu uspěchané doby. Lyrický subjekt se rozhodl spěchat, protože si chce užívat každý okamžik svého mládí a to intenzivním prožíváním lásky k životu: „Tak si pospěš! Jaro ještě neuvadlo / Chci objímat / Chci sevřít kolébavé mraky a letící vítr“ Takovýto závod s časem spojený s vnitřním nepokojem a potřebou vše stihnout je typický mezi vietnamskými básníky pouze pro lyrický subjekt Xuân Diệua. Také láska je pro něho něčím, co by měl užívat plnými doušky: „Honem, pospěš si / Má milá, mladá láska už stárne“ – *Neustálý spěch* (Giục giã, Vùnẽ na křídlech větru: 31)⁴⁵.

V posledních verších lyrický mluvčí vyjadřuje svou nenasytnou touhu stihnout všechnu jarní krásu naplno prožít. V této části se opět objevuje jistý druh touhy, který je vyjádřen potřebou „obejmout“ celé jaro svou láskou k životu, aby si mohl dosyta užít jeho krás: „Chci objímat / Chci se opít motýlími křídly s láskou“ atd. V souvislosti se zmíněnými skutečnostmi, lze konstatovat, že jedním z typických témat Xuân Diệuovy tvorby je lidská touha.

4.1.1. Motiv jara

Leitmotivem, který prostupuje celým dílem Xuân Diệua, je bezpochyby jaro.⁴⁶ Můžeme je zde chápat jednak jako období lásky: „Pro včely a motýly je tu svatební cesta / Pro skřivany zas milostná píseň“, a jednak jako mládí evokované právě touto jarní scénérií, které s láskou často souvisí: „Jaro je mladé, tedy zestárne / A až jaro skončí, tak i já s ním/ Abych se nasýtil hlasem mládí.“ Pro autora značí jarní období nějakou jeho životní radost. V jedné ze svých nezařazených básní z téhož tvůrčího období píše: „Jaro nejsou jen tři měsíce jarní / Jaro je, když paprsky sluneční znenadání přijdou“ – *Není jaro jako jaro* (Xuân không mùa, 1939).

⁴⁴ Đỗ Lai Thuý. *Xuân Diệu nổi ám ảnh thời gian*. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. HÀ NỘI: Giáo Dục, 2007. str. 303-317.

⁴⁵ Dále pouze VNKV

⁴⁶ Ve vietnamském výkladovém slovníku z básnického hlediska pak jaro též označuje neurčitý uplynulý čas nebo věk člověka: *Zase přichází jaro, přišlo již potřetí, plamínek lásky pomalu uhasíná* (Nguyen Binh/ „Xuân này đến nữa đã ba xuân, Đóm lửa tình duyên tắt nguội dần“, ve smyslu znázornění předešlých tří let, nebo právě ono rozmarné mládí, po kterém autor tolik prahne. Dostupné z: http://tratu.soha.vn/dict/vn_vn/Xu%C3%A2n

Jaro, nejhezčí období lidského života, které chce lyrický subjekt vroucně objímat, je zároveň pomíjivé. To je zdrojem smutku, ale i touhy toto období prožít naplno: „Nečekám na letní svit, abych zoufal nad uplynulým jarem.“

Autor nalézá potěšení tohoto období v pocitech tělesné blízkosti mileneckého páru: „První jarní měsíc chutná jako blízkost rtů“ nebo v úsměvu zrovna zamilované dívky: „Jaký něžný první jarní den! Okvětní lístek růže propojen s radostným pousmáním / A spolu s tím chlapcem z daleka / Dívka s úsměvem na něho vzpomíná“ – *Jarní úsměv* (Nụ cười xuân, Básně: 15).⁴⁷

V literární tradici je jaro častěji spojováno s popisem krásy, ať už přírody nebo například ženy. Tento způsob popisu krásy skrze jarní scenérii lze nalézt například v národním veršovaném románu Příběhu *Kiêu* od Nguyễn Dua z 19. století: „Stébla trávy mířící až k nebesům / Na větvi hrušně tečky bílých květů.“ Nguyễn Du dále skrze krásy jara (ale i podzimu) popisuje půvab protagonistky příběhu, sličné *Kiêu* ve verších: „Obočí – zjara chlum, zrak – vody podzimní / jí květ záviděl růž a bledla vedle ní i zeleň jív.“⁴⁸

Analogické zpracování spojení jara s pomíjivostí života lze nalézt též v básni *Choi xuân kẻo hết xuân đi* (Uživejte, než zmizí jaro, 1913) od Tản Đà. Ten také skrze své básně nabádá čtenáře, aby žili svůj život naplno, protože čas na nikoho nečeká: „Uživejme si! Rychle si uživejme!“⁴⁹

Od nepaměti se v lidových verších *ca dao* oslavují krásy jara, jež jsou úzce spjaty s každodenním životem a prací na venkově. Dřívější lidé pojímali jaro jako čas mládí, které se v lidském životě neopakuje. V tomto smyslu se dá spatřovat vliv lidových veršů na oba autory: „Uživejte, než zmizí jaro / Stáří přijde pak později.“ Stejně jako Tản Đà, který expresivním způsobem popisuje krásy jara, se ve verších projevuje Xuân Diệu: „Tak si pospěš! Jaro ještě není chatrné!“ Zejména ve způsobu vyjádření a ve sdělení je však mezi oběma autory rozdíl. Zatímco Tản Đà ve své básni naléhá na pouhé užívání si mládí, Xuân

⁴⁷ LÝ, Hoài Thu. Xuân trong hệ ký hiệu mùa thu Xuân Diệu. Dostupné z: <http://tapchisonghuong.com.vn/tin-tuc/p4/c18/n28771/Xuan-trong-he-ky-hieu-mua-tho-Xuan-Dieu.html>

⁴⁸ Převzatý překlad dostupný z: KOMÁREK, Jan. *Nguyễn Du a příběh Kiêu*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Historické vědy, Etnologie se specializací vietnamistika. Vedoucí práce PhDr. Lucie Hlavatá, Ph.D.

⁴⁹ Tản Đà. *Choi xuân kẻo hết xuân đi* Dostupné z: <https://www.thivien.net/T%E1%BA%A3n-%C4%90%C3%A0/Ch%C6%A1i-xu%C3%A2n-k%E1%BA%BB0-h%E1%BA%BFt-xu%C3%A2n-%C4%91i/poem-JoDAbf4BpIXFIEJUFRHD6A>

Diệu zřetelně projevuje svůj vnitřní neklid vědomí, že ono mládí uplyne. Rozdílnost obou básníků spočívá ve způsobu obrazného vyjádření. Xuân Diệu užívá synestetické obrazy typu: „Ach růžové jaro, chci se do tebe zakousnout!“⁵⁰

4.1.2. Prosba k jaru

Pro Xuân Diệua platí, že dokud bude člověk pociťovat lásku, bude pro něho jaro vždy existovat: „Jaro tohoto světa zrovna přišlo / Ve mně se jaro dostavilo již dlouho předtím“ *Nový lunární rok* (Nguyễn đán⁵¹, Básně: 19). Touží také po tom, aby s ním jaro zůstalo navěky: „Jaro, zůstaň ve mně navždycky“ – *Xuân không mùa* (Není jaro jako jaro, 1939).⁵²

Projev touhy lyrického subjektu mnohdy nabývá formy úpěnlivé prosby: „Dej mi prosím trochu lásky / Dej mi prosím trošku více“ - *Odpolední vyčkávání* (Chiêu đoi chờ, VNKV: 91). Tato žádost už není touhou po zastavení přítomného okamžiku jara, ale touhou po intenzivnějším prožívání lásky, kterou zrovna lyrický subjekt k dívce pociťuje: „Přijď prosím; v nitru si říkám.“ Jak bylo řečeno, již v lidových verších bylo jaro úzce spjaté s radostí a láskou: „Pouze s dívkami a chlapci jaro bude / Užijeme si než druhý měsíc skončí.“⁵³

Podobný motiv najdeme v Xuân Diệuově básni *Nářky kurtizániny* ((Lời kỹ nữ, VNKV: 19) pojednávající o kurtizáně, jež se u sebe snaží udržet cestujícího, svého hosta, který se chystá odejít: „Zde jsou mé ruce, prosím uložte zde svou hlavu / A tady dobré víno a má duše.“ Jedná se o jedinou báseň autora, která pojednává o žalu kurtizány, jejíž smutek způsobil odchod jejího klienta. Autor s největší pravděpodobností navázal na proslulá vietnamská díla básníků Nguyễn Gia Thiềua a básnířky Đoàn Thị Điểm pojednávající o nešťastném údělu žen.⁵⁴

⁵⁰ ĐỒ, Anh Vũ. Mùa xuân trong dòng chảy thi ca Việt. Dostupné z: <http://daidoanket.vn/mua-xuan-trong-dong-chay-thi-ca-viet-434783.html>

⁵¹ Nguyễn đán – myšlen je první den nového lunárního roku, který je rovněž doprovázen příchodem jara.

⁵² NGÔ, Xuân Diệu. Xuân không mùa. Dostupné z: <https://www.thivien.net/Xu%C3%A2n-Di%E1%BB%87u/Xu%C3%A2n-kh%C3%B4ng-m%C3%B9a/poem-40vkrwdfX6n6tH1ECPFUTw>

⁵³ Druhý měsíc je zde následující měsíc od prvního měsíce tháng giêng lunárního kalendáře.

⁵⁴ Đỗ Lai Thúy. *Xuân Diệu nổi ám ảnh thời gian*. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 303-317

4.2. Tu podzim přichází

Đây mùa thu tới

Rặng liễu đìu hiu đứng chịu tang,
Tóc buồn buông xuống lệ ngàn hàng;
Đây mùa thu tới - mùa thu tới
Vói áo mơ phai dệt lá vàng.

Hơn một loài hoa đã rụng cành
Trong vườn sắc đỏ rữa màu xanh;
Những luồng run rẩy rung rinh lá...
Đôi nhánh khô gầy xương mỏng manh.

Thỉnh thoảng nàng trăng tự ngẩn ngơ...
Non xa khỏi sự nhạt sương mờ...
Đã nghe rét mướt luồn trong gió...
Đã vắng người sang những chuyến đò...
Mây vẫn từng không, chim bay đi,
Khí trời u uất hận chia ly.
Ít nhiều thiếu nữ buồn không nói
Tựa cửa nhìn xa, nghĩ ngợi gì.

(Thơ thơ, 1938: 37)

Originalita Xuân Diệuových veršů tkví v jeho osobitém ztělesnění a sdílení lásky k životu. A to navzdory tomu, že dopředu ví, co po euforických náladách následuje – především ztráta těch věcí, které lyrický subjekt autorových veršů nejvíce miloval.

Svůj zármutek lyrický mluvčí líčí v první sloce, kde se ztotožňuje s vrby (ve třetí sloce pak s lunou a v posledním verši se smutnými dívkami). Popisuje příchod podzimu a jeho následkem změny v přírodě, jejichž prostřednictvím vyjadřuje změnu nálady, jíž předcházela radost ze života.

Nálada Xuân Diệuových básní dosahuje intenzivních emocí, které prostupují celým textem. Lyrický subjekt prožívá v jednu chvíli až euforické nálady a se stejnou intenzitou i zakouší smutek. Kromě ztraceného mládí v souvislosti s básní *Spěch* lze říci, že smutek dívek je

Tu podzim přichází

Osamocené vrby zarmouceně truchlí,
Spouštějí dolů své sklíčené vlasy jako tisíce slz;
Tu přichází podzim – přichází podzim
S bledě žlutým pláštěm tkaným ze zlatých listů.

Mnoho květů již z větví opadalo
V zahradě rudé zeleň uvadá;
Vítr rozechvívá listí...
A několik křehkých větví uschlých na kost.

Občas sama luna je bezradná...
Daleké hory se v mlze začínají očím ztrácet...
Zaslechl jsem chlad, jak se prohání ve větru...
A není nikoho, kdo by se k pobřeží připlavil...
Mraky se na sebe valí a ptáci odlétají,
Zasmušilý vzduch plný opuštění.
Několik smutných dívek zamlklých
Opírá se o dveře a zamyšleně hledí do dále.

zapříčiněn ztrátou lásky. Stejně jako jaro je pro lyrického mluvčího radostnou záležitostí. Při příchodu podzimu upadá lyrický mluvčí do pesimismu.⁵⁵

Pochmurnou náladu básně *Tu podzim přichází* je možno zaznamenat hned v prvním dvojverší s obrazem začínajícího podzimu. Skrze ztotožnění s vrby vyjadřuje tento obraz citový stav lyrického mluvčího: „Osamocené vrby zarmouceně truchlí / Spouštějí dolů své sklíčené vlasy jako tisíce slz.“

Motiv vrby zde nese význam křehkých žen.⁵⁶ Vlasy žen jsou rozpuštěné a svým vzhledem připomínají visící tenké větve vrby, jejíž listí na podzim opadá – stejně jako tekoucí slzy vzlykající ženy. Také v lidových verších *ca dao* se tento způsob přirovnání žen k vrbám objevuje: „Ačkoliv vypadá jako křehká vrba, ani tajfuny její srdce neskolí“⁵⁷. Tangský básník Bo Yuji užívá zas obrazu vrby s ženským obočím, konkrétně ve verši o krásné Yang Guifei. Vrbou vypodobňoval Bo Yuji ženskost, krásu a vášeň spojené s jarem. Přirovnání vrby k ženě jako takové se prosadilo za pozdější mingské dynastie: dramatik Tang Xianzu připodobnil tvar obočí ženské protagonistky v kantonské opeře *Mũ dan Tíng*⁵⁸ (Pavilon pivoňek, 1598) k listu vrby, čímž se sama Du Liniang stala vrbou.⁵⁹

Smutné dívky jsou vyobrazovány jako osamocené vzlykající vrby nebo jako luna v rozpacích. Pláčí nad svými milenci, kteří nejsou nablízku: „A není nikoho, kdo by se k pobřeží připlavil...“ Příchod studenějšího větru a mlhy je znamením ztracené naděje, že by své milence mohly znovu potkat: „Daleké hory se začínají v mlze očím ztrácet.“ Naděje jsou v básni ztvárněny jako rozkvetlé květy, ptáci i vzduch – ty však odcházejí, stejně jako naděje dívek. Báseň končí veršem: „Opírají se o dveře a zamyšleně hledí do dále.“ Hledí do budoucnosti s novou nadějí, že uvidí své milence, nebo se smířily s tím, že se jejich mládí již nikdy nevrátí? Ať už je důvodem jejich smutku (a skrze ně smutku lyrického subjektu)

⁵⁵ Chu Vãn Son. *Ba đinh cao thơ mới*. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

⁵⁶ Výklad slova Liễu (vrba) dostupné z: http://tratu.soha.vn/dict/vn_vn/Li%E1%BB%85u

⁵⁷ Nhũng bài ca dao - tục ngữ về "cây liễu". Dostupné z: <https://cadao.me/the/cay-lieu/>

⁵⁸ Divadelní hra o smrti a znovuoživení pojednávající o mladé dívce Du Liniang, jíž se zdálo o mladíkovi Liu Mengmei. Dívka se zamilovala do chlapce ve svém snu tak vroucně, že zemřela. Když se v posmrtném životě probudila, pronikla do snů Liua, a požádala ho, aby ji znovu oživil. Takto se Du Liniang vrátila k životu. Dostupné z: The Peony pavillon. SIU, Wang Ngai a Peter LOVRICK. *Chinese Opera: Stories and Images*. Vancouver: Seattle: UBC Press, University of Washington Press, 1997, s. 204

⁵⁹ Berg, Daria. The child prodigy. Styling the catkins poetess. *Women and the Literary World in Early Modern China, 1580-1700*. 1. publ. London: Routledge, 2013. str. 56-61

jakýkoliv, lze konstatovat, že tyto pochmurné nálady vychází ze ztráty něčeho pro ně cenného.

4.2.1. Motiv podzimu

Zármutek je v básni *Tu podzim přichází* obrazně podán v proměnách podzimní přírody – zbarvení listů, jejich vadnutí a opadávání: „V zahradě rudé zeleň uvadá / A několik křehkých větví uschlých na kost“ příchod chladného počasí, které se loučí s rozkvetlou krajinou jakožto mládím: „Daleké hory se začínají v mlze očím ztrácet / Zaslchl jsem chlad, jak se prohání ve větru... / Zasmušilý vzduch plný opuštění.“

Smutný podzim ztvárnila též svérázná básnířka Hồ Xuân Hương v básni napsanou v jižních znacích *Thu vũ* (Podzimní déšť, 18.-19. st.). Básnířčino dílo je přírodní lyrikou, neboť obrazy přírody splývají s autorčíným smutkem – smutkem ze ztráty dvou manželů Vĩnh Tường a Tống Cóc a smutkem z jejího postavení ženy v tradiční společnosti, neboť bývala konkubínou svého druhého manžela. Zatímco Xuân Diệu slzy žen připodobňuje k padajícím listům vrby, Hồ Xuân Hương přirovnává zármutek k sychravým podzimním dnům: „Podzim kape dolů na opuštěném dvorku / Na špičce uschlé větve slzy krátké dlouhé odtékají.“⁶⁰ Rozdíl mezi přístupy těchto básníků je v tom, že podzimní zármutek je v Xuân Diệu básni znázorňován prostřednictvím přírody kontinuálně a pocit lyrického mluvčího je tak univerzalizován, zatímco Hồ Xuân Hương se vyjadřuje explicitně o svém vlastním, osobním zármutku. Tak je tomu například ve verši: „V dívčím pokoji dočista zarmoucená jako tvář květu.“ Tvář květu zde označuje ženu a lze říci, že do velké míry autorku samu, neboť ta kdysi v dívčím pokoji bydlela.⁶¹

4.2.2. Zachvívání

Pro Xuân Diệua je příznačný pohyb chvění, zachvívání. Užívá tohoto prvku například ve spojitosti s přírodou: „Vítro rozechvívá listy.“, „A stále se chvěje jako lístek“ – *Mysterium*. Již klasičtí autoři si všímali a ve svých verších zachycovali detaily rozechvívání v rostlinné říši: „Když vítro rozechvěje větev rozkvetlou“ - *Nářky žen z harému* (Cung oán ngâm khúc)⁶²

⁶⁰ HỒ, Xuân Hương. Thu vũ 秋雨 • Mưa thu. Dostupné z: <https://www.thivien.net/H%E1%BB%93-Xu%C3%A2n-H%C6%B0%C6%A1ng/Thu-v%C5%A9/poem-RZLZCV2Lceiu99RQzskUNA>

⁶¹ Hải Bằng & Bạch Cúc. Hồ Xuân Hương (1772 – 1822). Chân Dung và Thân Thế. Dostupné z: <https://nghiencuulichsu.com/2018/03/15/ho-xuan-huong-1772-1822/>

⁶² NGUYỄN, Gia Thiệu. Cung oán ngâm khúc. Dostupné z: https://www.thivien.net/Nguy%E1%BB%85n-Gia-Thi%E1%BB%81u/Cung-o%C3%A1n-ng%C3%A2m-kh%C3%BAc/poem-_hflrw-MrPILEBFO17MVPA

od Nguyễn Gia Thiều z 18. století. Chvění se však u Xuân Diệua objevuje spolu s vnitřním prožíváním radostí i žalu. Zachvívání zdůrazňuje prožitek, jak radostný, tak také smutný. „A uprostřed zahrady se květy strachem třesou / Kolik jich ještě odkvete, uvadne a opadá“ – *Hlas větru* (Tiếng gió, Básně: 77). Takto básník zobrazuje svůj intenzivní strach ze ztracených krásných dnů, který je spojen s třešem. Jedná se o postupy pro Xuân Diệua příznačné.

Tento jev je také vyobrazován vizualizací lesknoucí se mořské hladiny, která odráží svit měsíce: „Třpyt zvuků se roznáší všude: křišťálové moře – *Měsíční loutna*.“ Třepotání listí a třpytící se mořskou hladinu spojuje podobný druh chvějivého, jakoby neustáleného pohybu. Lesknoucí se křišťálové moře značí lesknoucí se oči zrovna vzlykající hudebnice, jejíž oči se třpytí stejně jako noční mořská hladina.

Tento jev se však nepojí pouze s přírodními prvky, ale je také přímo vyobrazován v souvislosti s tělem lyrického mluvčího a jeho nitrem: „Všechno moje se rozechvívá jak struna loutny“ – *Podraz* (Dói trá, Básně: 95), „Mé nitro se chvěje jako / Růže v šálku s vodou“ – *Odpolední vyčkávání* (Chiều đợi chờ).

4.3. Čas a Pluji lod'kou

Plynutí času je zdrojem zármutku lyrického subjektu, jenž je důležitým prvkem mnoha autorových básní. Básník tento prvek vyobrazuje v popisech krajiny, který není statický, nýbrž je stále v pohybu – básnické obrazy v Xuân Diệuových verších se neustále pohybují kupředu a nikdy se nezastavují. Těchto prvků si lze povšimnout v *Tu podzim přichází*, kde hrají významnou roli: „Mraky se na sebe valí a ptáci odlétají / Vítr rozechvívá listí“ Následkem tohoto plynutí času je právě pocit pomíjivosti veškerých věcí, který lyrickému subjektu zabraňuje pociťovat stálou radost.

Emocionální stav lyrického subjektu vychází z uvědomění si své vlastní bezmoci – navzdory neměnnou skutečnost ztráty. Způsob, kterým lyrický mluvčí vnímá v Xuân Diệuově tvorbě čas a pomíjivost a jsou vyobrazeny, bude předmětem následující části, a to v souvislosti s básněmi *Čas a Pluji lod'kou*, jejichž tématem je právě pomíjivost lidského života.

Thời gian

Dưới thuyền nước⁶³ trôi;
Trên nước thuyền chèo.
Và nước, và thuyền
Xuôi dòng đi xuôi.
Nước không vội vàng
Cũng không trễ tràng.
Thuyền không chậm chạp
Nhưng không nhẹ nhàng.

Nước trôi, vô tri,
Vô tình, thuyền đi.
Nước không biết thuyền;
Thuyền biết nước chi?

Cứ thế luôn ngày,
Trôi mà như bay
Nước, thuyền đi mãi,
Luôn trong đêm dày.

Trăng thu gió hè,
Đổi bờ thay đê,
Nước, thuyền xuôi biển:
Thuyền không trở về...

Nước cũng mất luôn...
- Nhưng nước còn nguồn:
Thuyền chìm, trong lúc
Đêm ngày nước tuôn...

(Thơ thơ, 1938: 35)

Čas

Pod loďkou plyne řeka;
Po řece pluje loďka.
A řeka s loďkou
Se po proudu nesou.
Řeka se nežene
Ani nezdržuje.
Loďka nezvolňuje
Ale něžná není.

Řeka teče, bezstarostně,
Nevědomky, loďka pluje.
Řeka nezná loďku;
Zná snad loďka vodu?

A tak, den co den,
Plují, jakoby létaly
Řeka s loďkou plynou pořád,
Po ty dlouhé noci, bez ustání.

Podzimní luna, letní větřík,
Břeh za pobřeží vymění,
Řeka s loďkou do moře ústí:
Loďka se však nenavrací...

Řeka se též vytratí...
- Má však stále pramen:
Avšak loďka tone v okamžiku,
Kdy dny a noci řeka proudí...

⁶³ *Nước* v českém překladu sice znamená „voda“, v tomto kontextu se však míní *sông nước* jakožto řeka.

Ve verších *Čas* lyrický subjekt nezasahuje do dění vnějšího světa, nýbrž je pouhým pozorovatelem. Čas je zde vnímán jako tok řeky, který není ani prudký ani líný, na nikoho se však neohlíží, ani nečeká: „Řeka se nežene / Řeka teče, bezstarostně.“ Přeměny nastávají v důsledku nepřetržitého plynutí času: „Podzimní luna, letní větřík / Kdy dny a noci řeka proudí.“

Zde představuje loďka, na níž se nachází člověk jakožto veslař, lidský život jednotlivce, který pluje po proudu. „Řeka s loďkou jedou pořád / Po dlouhých nocích trvale.“ Jakmile však nadejde čas, řeka se začne vlévat do širého moře a loďka se už nikdy nevrátí, stejně jako jednotlivý lidský život. Lidský život je prchavý a podmíněný časem. Proud řeky, stejně jako proud času, pokračuje dál nezávisle na člověku: „Řeka se též vytratí / Má však stále pramen / Loďka tone však v okamžiku / Kdy dny a noci řeka proudí.“ Podobně je tomu v básni *Pluji loďkou*.

Di thuyền

Thuyền qua, mà nước cũng trôi,
Lại thêm mây bạc trên trời cũng bay;
Tôi đi trên chiếc thuyền này,
Giòng mơ tưởng cũng thay khác rồi.
Cái bay không đợi cái trôi;
Từ tôi phút trước, sang tôi phút này...

(*Thơ thơ*, 1938: 34)

Pluji loďkou

Projíždím loďkou, však řeka též teče,
A spolu s ní oblaka letí;
Na této loďce pluji,
Proud snů mých se změnil již.
Let na tok nečeká;
A z předešlého já, jsem já teď...

Báseň *Pluji loďkou* pojednává o čase z pohledu člověka na loďce. Lidský pozorovatel vnímá proud řeky obdobně jako oblaka na nebi – jako přírodní fenomény, které se bez ustání pohybují dál: „A spolu s ním oblaka letí.“ Na loďce se veze jednotlivce, který i přes to, že mluví sám za sebe, ztělesňuje každého člověka na světě, který si začíná uvědomovat pomíjivost svého života.

4.3.1. Motiv loďky a vod

Vietnamské sousloví *sông nước*, které je tvořeno ze slov *sông* řeka a *nước* voda, dohromady tvoří obecné pojmenování pro řeku *sông nước*. Toto spojení je v tradičním pojetí také přirovnáváno k milenecké dvojici. Míní se tím, že řeka, kterou tvoří voda, by řekou nikdy nebyla, pokud by neměla vodu. Řekou a vodou je vyličen zamilovaný pár, který se bez sebe neobejde: „Mezi námi vždy láska bude a teskná touha bude trvat / Jako řece, již se stýská po vodě, jako větvi morušovníku, již se stýská po moruši“ – *ca dao*. Stejným způsobem je

prostřednictvím těchto lidových veršů *ca dao* také zobrazena loďka a břeh řeky, který smutně čeká na loďku stejně jako žena na svého muže: „Loďko, nestýská se ti po břehu? / Zatímco břeh celým svým srdcem setrvá a na loďku počká.“⁶⁴

Tento typ obrazného vyjádření Xuân Diệu aplikuje v předešlé analyzované básni *Tu podzim přichází*: „A není nikoho, kdo by se k pobřeží připlavil...“ Motiv loďky a břehu však autor užívá též v básni *Nářky kurtizániny* (Lời kị nữ). Tradičně se jedná o ženu, zde kurtizánu, jež je metaforicky spojována s břehem čekajícím na loďku. Kurtizána čeká na svého klienta, jenž odešel bojovat za svou ztracenou zem a je to právě on, kdo na loďce odplouvá.

Kurtizánino čekání na milého hosta je vypoodobněno v následujících verších: „Krásná dívka: břeh čekající pod starým stromem / Cestující: loďka volně přivázaná, projíždějící.“ Loďka nese význam něčeho nestálého v pohybu, neboť je úzce spjata s nezastavitelným tokem vody. Ani tady nedokáže kurtizána svého cestujícího udržet, stejně jako lyrický mluvčí v básni *Spěch*, který se pokouší zastavit přítomný okamžik jara, tak ani v této básni kurtizána nedokáže udržet svého hosta.

Analogické užití motivu moře a břehu se také nachází v Xuân Diệuovy básni *Moře* (Biển) ze sbírky *Cảm Tay* (1962), která byla sice vydaná po Srpnové revoluci, avšak tematicky navazuje na předrevoluční tvorbu a navíc je názornou ukázkou, jakým způsobem autor dále moře vyobrazuje. Moře ilustruje básníkovu bezmeznou lásku k dívce, které se dvoří a která je zde zobrazována jako pobřeží: „Být modrým mořem, to si nezasloužím / Leč chtěl bych, abys byla pobřežím – s pískem bílým.“

Lyrický subjekt touží, aby jeho dívka byla „pobřežím s pískem bílým / ...uhlazeným širým / ... zalitým křišťálovými paprsky.“ Mluvčí popisuje svou ideální dívku, jejíž pleť přirovnává k bílému písku. Nezodpovězenou otázkou zůstává, zda subjekt popisuje její krásu či zda touží po její čisté lásce. Výklad příklánějící se k toužebným pocitům lásky (spíše než pouhé tělesné přitažlivosti) přirovnává řečníka k moři a personifikuje vlny, které chtějí líbat břeh až do skonání světa: „Chtěl bych být těmi vlnami, co věčně v polibku se dotýkají / zlatavých písků...“ Obrazem moře básník ilustruje bezmeznost milujícího srdce: „Kurtizánino srdce žalostné jako oceán.“ – *Nářky kurtizániny* (Lời kị nữ).

⁶⁴ Thuyền ơi có nhớ bến chăng. Dostupné z: https://www.thivien.net/Khuy%E1%BA%BFt-danh-Vi%E1%BB%87t-Nam/Thuy%E1%BB%81n-%C6%A1i-c%C3%B3-nh%E1%BB%9B-b%E1%BA%BFn-ch%C4%83ng/poem-Qzf2JJVQ0zOBi6c_g_QU1A

Zatímco dříve bylo přirovnání řeky a jejího břehu, či moře s jeho pobřežím konvenčně vnímáno jako obraz mileneckého páru, užití motivů moře a břehu, které by přímo souvisely s časem, příliš rozšířené nebyly. Konotace motivů moře a loďky v Xuân Diệu básni ve vztahu s časem nepřipomínají žádnou z dříve analyzovaných básní. V tomto případě na tyto motivy lze nahlížet jako originální příspěvek vietnamské poezii. I přesto, že se básník ve většině případů spíše uchyluje k tradičnímu významu těchto motivů.

4.3.2. Vítr a květ

Vítr je důležitým prvkem zobrazení času v básnickém světě Xuân Diệua. Podobně výraznou roli jako vítr má též květ. Vítr představuje plynulost času, zatímco květ pomíjivost všeho bytí. Velký význam, který je oběma motivům v básních přikládán vychází zejména z jejich vzájemného prolínání. Vítr roznáší nejen vůni, ale zároveň i také smutek; vůně květů, která visí ve vzduchu, se stává součástí pohybu větru.⁶⁵

Poté, co květy uvadnou a nastoupí podzim, zmizí i vůně, stejně jako mládí, láska a lidský život. Zatímco květ uvadne a zmizí, vítr bude vát dál stejně jako čas. Proudění větru je paralelní s nezastavitelným říčním proudem básně *Čas* a zastává tak stejnou funkci – připomíná lyrickému mluvčímu onu nepolapitelnost času.⁶⁶

4.3.3. Motiv květu

Květy v autorových verších mají velmi rozmanité role. V rámci sbírky *Básně* je jim věnováno mnoho pozornosti. Květ mimo jiné značí pomíjivosti: „Mnoho květů již z větví opadlo“ – *Tu podzim přichází*, „Kolik jich ještě odkvete, uvadne a opadá“ – *Hlas větru* (Tiếng gió).

V literární tradici se motiv květu pojí s ženským elementem stejně jako vrba. Příkladem je výše zmíněný verš od Nguyễn Dua o ženské kráse Kiêu, jejíž obočí přirovnává k jarnímu chlumu a která oplývá takovým půvabem, že jí krásu závidí ostatní ženy: „jí květ záviděl růž a bledla vedle ní i zeleň jív“⁶⁷. Nebo v lidové poezii *ca dao* se často setkáváme s pojetím žen a jejich pasivní role ve feudální společnosti, která se utvářela z hlediska pěti konfuciánských ctností a společenských vztahů, které se od těchto vztahů odvozují. Ty jsou postaveny na dominantním postavení muže ve společnosti: „Voňavá květina po opěrné tyčce se vine / Jižní

⁶⁵ Đỗ Lai Thuý. *Xuân Diệu nổi ám ảnh thời gian*. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 303-317

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ Tamtéž

vítr či Severní, v obojím vůně vábná“ – *ca dao*⁶⁸. Opěrná tyčka zde představuje muže, který je pilířem rodiny. Žena, v pojetí těchto veršů, jako květina, může být šťastná a může prosperovat jen v případě, až se ovine kolem tyčky.⁶⁹

Tento motiv je v Xuân Diệuovým případě použit v hlubším významu. V básni *Ý thu* (Význam Podzimu, Básně: 39) se Xuân Diệuv lyrický subjekt ptá: „Jak to, že květ musí odkvést?“ Co je však oním květem, který má spadnout? Ve vztahu k básni *Spěch* lze uvažovat o tom, že v lyrickém subjektu převládají vypjaté emoce spojené s pocity pomíjivosti a rychle plynoucího času.

Tyto pocity líčí Xuân Diệu v jiné ze svých básní: „Jen se květ rozvine, už vadne zase / Člověku do tváře ostře se vrásky vkrájí“ – *Hoa nở để mà tàn* (Jen se květ rozvine, Básně: 79)⁷⁰. Vadnoucí květ nabývá významu ztraceného mládí. Květ jako součást jara – období mládí a lásky – je vnímán jako nějaká krásná chvíle v lidském životě, o níž nechce básník přijít. Květ v kontextu básnickovy tvorby nemusí značit pouze období lásky, je připodobňován i k lásce jako takové: „Od počátku naší lásky, květ stále rozkvétá / V zahradě voňavé v duši mé“ – *Nový lunární rok* (Nguyễn đán).⁷¹

4.3.4. Motiv větru

Vítr je důležitým motivem v rámci básnické tvorby Xuân Diệua, jelikož reflektuje náladu lyrického subjektu. Voňavé dny jsou ve vzduchu a čím výraznější je vůně květů, tím větší radost lyrický subjekt pociťuje a zároveň se těchto pocitů nemůže nabažit dosyta: „Dej mi prosím trochu vůně“ – *Odpolední vyčkávání* (Chiều đợi chờ). Vítr však autor propojuje současně s hlubokou sklíčeností, neboť právě plynutí času je básníkův největší nepřítel: „V mnoha chvílích vítr spustí srdceryvný nárek / Jakoby ho trápila neviditelná bolest urputná.“ I zármutek básnickovy kurtizány je větrem roznášen do velkých vzdáleností: „Vítr se honí za měsícem, fouká z moře přes hory / Žal se honí za větrem roznášejícím se do velké dálí“

⁶⁸ Hoa thơm trong dạ cảnh rào. Dostupné z: <https://www.thivien.net/Khuy%E1%BA%BFt-danh-Vi%E1%BB%87t-Nam/Hoa-th%C6%A1m-tr%E1%BB%93ng-d%E1%BB%B1a-c%C3%A0nh-r%C3%A0o/poem-jcIqWVOtt45A1kjeyhWkZw>

⁶⁹ Biểu tượng của hoa trong ca dao. Dostupné z: <http://vanngheданang.org.vn/nonnuoc/chitiet.php?id=855&so=8>

⁷⁰ Đỗ Lai Thuý. *Xuân Diệu nổi ám ảnh thời gian*. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 303-317

⁷¹ Tamtéž

Xuân Diêu přisuzuje větru kromě funkce přenášení pocitů radosti či zármutku i jiné kvality jako je například bezstarostnost, které se dají připsat i proudící řece, která má: „Voňavý větřík si bezstarostně letí“ – *Jarní úsměv* (Nụ cười xuân), „Řeka teče, bezstarostně.“ Motiv větru Xuân Diêu takto užívá pro ilustraci plynoucího času, což je jeden z dalších nových prvků, které básník přinesl do tehdejšího vietnamského básnictví. Plynoucí čas přirovnává k létání: „Pluje coby letem / A spolu s ním oblaka letí“, nebo k větru: „Čas ve větru foukat nepřestává / Hodiny se rozplynuly jak lístky okvětní.“ – *Hodiny uběhly* (Giờ tàn, Básně: 60).⁷²

Jestliže je ale v básni *Čas proud* chápán jako cesta lidského života, je právě vítr hybatelem loďky lyrického subjektu. Jeho směrem se člověk ubírá, neboť tak je naznačen osud, který je mu předurčen. Tak je tomu například v básni *Nářky kurtizániny* ((Lời kỹ nữ), když nastává čas odchodu jejího hosta. Host pevně kurtizánu objímá, musí však uposlechnout vítr – svůj osud. Pomalu uvolňuje svou náruč a vydává se na cestu, která ho volá: „Host však na daleké vyhlídky myslí / Náruč uvolňuje, aby uposlechnul hlas vod a větru.“ Vítr lze chápat také jako metaforu samotného života jako pohybu, který v každé chvíli někam směřuje.

4.4. Měsíční loutna

Nguyệt cầm

Trăng nhập vào dây cung nguyệt lạnh,
Trăng thương, trăng nhớ, hỡi trăng ngần.
Đàn buồn, đàn lặng, ôi đàn chập!
Mỗi giọt rơi tàn như lệ ngân.

Mây vắng, trời trong, đêm thủy tinh;
Lung linh bóng sáng bỗng rung mình
Vì nghe nương tử trong câu hát
Đã chết đêm rằm theo nước xanh.

Měsíční loutna

Luna proniká do strun chladné měsíční loutny,⁷³
Luna milující, luna toužící, ach luna svítící.
Loutna zarmoucená, loutna zamlklá, ach loutna táhlá!
Každý dopad kapky jako rozléhající se zvuk slz.

Liduprázdné mraky v průzračné noci skleněné;
A znenadání se třpyt zachvěje,
Neboť jsem uslyšel v písni ženu
Jež zesnula při noční luně pronásledující
mořskou modř.

⁷² Tamtéž

⁷³ Tradiční čínský strunný hudební nástroj s krátkým krkem a kulatou rezonanční deskou připomínající měsíc. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/yueqin>

Thu lạnh càng thêm nguyệt tỏ ngời,
Đàn ghê như nước, lạnh, trời oi...
Long lanh tiếng sỏi vang vang hận:
Trăng nhớ Tầm Dương, nhạc nhớ người...

Bồn bề ánh nhạc: biển pha lê.
Chiếc đảo hồn tôi rộn bốn bề
Sương bạc làm thình, khuya nín thở
Nghe sàu âm nhạc đến sao Khuê

(Vũnh na křídlech větru, 1945: 17)

Studený podzim lunu rozzařuje,
Loutna, jako voda, ach bože, nesmírně studená...
Blyštěním zvuků ze štěrku zní do dále žal:
Luně se stýská po řece Tầm Dương⁷⁴, melodii zas po
člověku...

Třpyt zvuků se roznáší všude: křišťálové moře.
Stejně tak ostrůvek mé duše míří do čtyř směrů
Bílá rosa ztiřila se, hluboká noc dech zadržela
Žalostnou píseň poslouchají až na Velkém voze⁷⁵

Výše jsem již mluvila o tom, že Xuân Diệu navázal v této básni na epické dílo Bai Yujihho Píseň o loutně. Bai Yuji popisuje, jak roku 816 jedné podzimní noci uslyšel melodii na přístavu Penpu na Žluté řece. Zjistil, že melodie vychází z loutny hudebnice pocházející z hlavního města (dnešního Kaifengu), jež byla slavná svou krásou. Její krása však uvadla a obchodník, za něhož se provdala, ji opustil. Její smutný příběh básníka tolik dojal, že jí věnoval samotnou báseň.⁷⁶

Xuân Diệũv lyrický mluvčí v básni *Měsíční loutna* rovněž uslyšel melodii měsíční loutny této hudebnice. Lkavou píseň, kterou neslyší pouze on, ale i okolní krajina, do níž tato melodie proniká a se kterou posléze splyne. Zaslouchaná melodie vypořádňuje žal ženy, která na tuto loutnu hraje a jejíž zármutek doléhá do širých dálek.

4.4.1. Žal ve zvucích

Zvláštní souzvuk přírody a hudebního nástroje, který autor rozehrává již v prvním verši básně, figuruje v celém textu: „Luna proniká do struny chladné měsíční loutny.“ Hudebnice

⁷⁴ V čínském znění míněna řeka Xunyang, říční rameno Žluté řeky. Byla též zmíněna v Bai Yujihho básních – Píseň o loutně i Věčném žalu. Dostupné z: https://vi.wikipedia.org/wiki/S%C3%B4ng_T%E1%BA%A7m_D%C6%B0%C6%A1ng

⁷⁵ V původním překladu sao Khuê, v čínském znění jako Kuí Xiù – název jedné z 28 čínských astronomických konstelací. Souhvězdí spadá do západního sídla Bílého Tygra, který symbolizuje podzimní období. Kui Xiu (také jako Kui Xing, v doslovném překladu pak „Nejvyšší hvězda“) je od songské dynastie (960-1279) považován za taoistického boha zkoušek. Vzhledem připomíná velmi ošklivého muže, jehož tělo je zelené a vlasy rudé. Často je zobrazován s perem na pravé ruce a tuší na levé, pravou nohou pak stojí na obří želvě a levou nohou podepírá naběračku. Dostupné z: <https://chinese.yabla.com/chinese-english-pinyin-dictionary.php?define=%E5%A5%8E%E6%98%9F>

⁷⁶ Chu Vãn Sơn. *Ba đĩnh cao thơ mới*. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

zamlkle hraje na svůj nástroj, který vydává zvuky, jejichž hlasitost je slyšet až ve vesmíru. Báseň vykresluje klidnou noční podzimní scénu na moři, na jehož hladině se odráží lesk měsíce. Krajinou se ale rozeznívá pronikavá melodie loutny jako výraz hudebnina nářku.

Zvuky zde lze chápat podobným způsobem jako vůně ve větru, které v autorových verších rovněž pronikají do svého okolí, včetně nitra lyrického mluvčího. Melodie již nemá funkci pouhého básnické rekvizity, ale slouží jako výrazový prostředek: „Luna milující, luna toužící, ach luna svítící / Loutna zarmoucená, loutna zamlklá, ach loutna pomalá.“

4.4.2. Paralelismus

Zvuková podobnost veršů „Luna milující, luna toužící, ach luna svítící“ (Trăng thương, trăng nhớ, hỡi trăng ngần) a „Loutna zarmoucená, loutna zamlklá, ach loutna pomalá!“ (Đàn buồn, đàn lạnh, ôi đàn chậm!) poukazuje na sblížení motivů luny a loutny i na významové rovině.⁷⁷

Určitý (zvukový) paralelismus se ve verších Xuân Diệua vyskytuje častěji. Lze říci, že básník zakládá poetické působení veršů převážně na protkávání všech motivických prvků, které jsou v jeho básnickém světě zobrazené.

Přítomnost paralelismu napříč Xuân Diệuovými básněmi byla již několikrát v průběhu práce naznačena. Příkladem jistého paralelismu na významové rovině může být to, že stejně jako se kurtizána v básni *Nářky kurtizániny* (Lời kỹ nữ) snaží zabránit odchodu svého milence, usiluje lyrický mluvčí básně *Spěch* o zastavení času. Kurtizánin host však musí odejít, protože musí pokračovat ve své cestě – čas nadešel, a proto odchází. Lyrický subjekt básně *Spěch* si zas všímá, jak květiny začínají uvadat a ptáci odlétají do teplejších krajín, neboť podzim – období plné smutku – přichází. Kurtizány i subjekt *Spěchu* upadají do melancholie. Podobný velký smutek zachvacuje také hudebnici, která nařká nad svým nešťastným údělem prostřednictvím své loutny.

V básni *Měsíční loutna* je paralelita dobře čitelná v motivu melodie, která proniká do okolní krajiny a dosahuje až do vesmíru. Žalostný zvuk loutny prostupuje celý svět a činí ho účastným na smutku hudebnice: „Loutna, jako voda, ach bože, nesmírně studená / Luně se stýská po řece Tầm Dương, melodii zas po člověku / Blyštěním zvuků ze šterku zní do dále

⁷⁷ Chu Văn Sơn. *Ba đĩnh cao thơ mới*. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

žal/ Bílá rosa ztišila se, hluboká noc dech zadržela / Žalostnou píseň poslouchají až na Velkém voze.“

Součástí tohoto zármutku vyjadřovaného zvukem loutny se skrze paralelismus stává také sama hudebnice, jejíž kapky slz se rozléhají stejně jako zvuky z loutny vycházející: „Každý dopad kapky jak rozléhající se zvuk slz.“ Její smutek nalézá zpodobení v obrazu utonutí ve vlastních slzách: „Jež zesnula při noční luně pronásledující mořskou modř.“ A ve chvíli, kdy zadržela dech stejně jako hluboká noc, aby přestala vzlykat, se rosa ztišila a přestala kapat.

4.4.3. Motiv měsíce

Lunou byli okouzleni vietnamští básníci již od nepaměti. V samotných lidových verších se luna stala prostředkem pro vypodobení konkrétních situací z každodenního života dřívějších lidí jako v *ca dao*: „Měsíc má alespoň jednu noc úplňkovou / Víš, že osud pracujícího je jedna tmavá noc?“⁷⁸ Motiv měsíce se objevuje také v souvislosti s mládím, radostí, krásou, ale i smutek či osamělostí. Leckdy je měsíc přirovnáván k dobrému příteli, nebo k milované osobě: „Proč jsi tak dlouho nic neřekl / Nyní, co se vyznat chystáš, luna již na západ zamířila“ – *ca dao*⁷⁹. Chlapec, tajně zamilovaný do dívky připodobněné k luně, se konečně odhodlal ji vyznat svou lásku, ta však mezitím zestárla.

V tradičním povědomí je však luna nejčastěji zobrazována jako součást krajiny v souvislosti nešťastného údělu žen, který se například objevil v Nguyễn Du příběhu *Kiêu* za jedné noci, kdy se rozešla se svým milovaným Thúc Sinhem: „Kdo lunu rozpůlil / jedna svítí na osaměly polštář / druhá svítí na dalekou cestu jeho.“

Nebo ženy, jejichž muži odešli do války, a při pohledu na jiné páry se jejich osamělost umocní, neboť také touží po partnerské lásce: "Květy s měsícem promlouvají, jehož svit je otiskne / Měsíc s květy spojí se, všechn květ tak rozkvétá / Měsíc s květem květ s měsícem vrší se.“ – *Nářky ženy, jejíž muž odešel do války*⁸⁰ od Đoàn Thị Điểm z 18. století.

⁷⁸ Những bài ca dao - tục ngữ về "trăng". Dostupné z: <https://cadao.me/the/trang/>

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ ĐOÀN, Thị Điểm. Chinh phụ ngâm khúc. Dostupné z: <https://www.thivien.net/%C4%90%E1%BA%B7ng-Tr%E1%BA%A7n-C%C3%B4n/Chinh-ph%E1%BB%A5-ng%C3%A2m-kh%C3%BAc/group-jIMGnncmwyYkoH9Jv1V3w>

Žal žen také souvisel s jejich uvadlou krásou. Například žal kdysi nádherné konkubíny, o níž hosti zápolili – časem však zestárla a hosté si začali vybírat mladší krásnější konkubíny: „Srandu si dělejte z letité luny / Ze spanilé nitě stejně vzejde nitka sešlá“ – *Nárky ženy z harému* (Cung oán ngâm khúc)⁸¹ od Nguyễn Gia Thiềua.

Xuân Diêu jasně navázal na předešlé básníky, neboť také jeho kurtizána projevuje svůj strach z toho, že ji odejde host, když pohlédne na studený měsíc: „Bojím se převelice. Chlad se všude rozláhá / Nebesa plná mrazivého úplňku vsakují se do morku kostí“ – *Nárky kurtizániny* (Lời kỹ nữ). Nebo v souvislosti s básní *Tu podzim přichází*, kdy luna již netvoří součást mrazivé krajiny, ale je rovnou připodobněna k ženě, jež pociťuje zármutek: „Občas sama luna je bezradná...“

Měsíc byl v rámci těchto sbírek také pojat jako výrazový prostředek pro plynutí času: „Podzimní luna letní větřík“, který Xuân Diêu užil namísto klasických ročních období, nebo aby znázornil pravidelně se opakující změny v lidském životě.

Tento motiv je také několikrát užit v trochu odlišném významu, vyjadřuje krásy přírody, s trochou snovostí, kdy se čas zpomaluje, ale není spojován již s nářky žen: „Svit měsíční pro snění dostačující / Vítr stíhá tempo noční, již nespíchá.“ – *Měsíc* (Trăng, Básně: 20). Motiv měsíce se stává také výrazem krásné chvíle pro dva milence, kteří se mlčky prochází zahradou osvětlenou zlatým měsíčním světlem. Obávají se však, že každá jejich šlápěj vydá zvuk, který naruší onu chvíli, kterou zrovna při procházce za úplňku oba milenci pociťují: „Omámen kráčíím však nerad na měsíční zář / Bojím se zvuk vydat, abych lunu nevyrušil“ – *Měsíc* (Trăng).

Také v rozjařeném básnickém světě si motiv měsíce nenechává ujít Xuân Diêu ve svých básních. Ne jeho milou jakožto celou osobu, ale její krásný úsměv se zpodobňuje k úplňku: „Radost měj, úsměv jak měsíc za úplňku / vdechnu všechn pyl každé hodiny vyznávajících se pocitů.“ – *Neustálý spěch* (Giục giã). Za úplňku také hledá trochu lásky: „Pod usmívající se lunou, hledám stále/ Obtisk dlaní, které kdysi na mých byly“ – *S těmito dlaněmi* (Vội bàn tay ấy, Básně: 69)

⁸¹ NGUYỄN, Gia Thiều. Cung oán ngâm khúc. Dostupné z: https://www.thivien.net/Nguy%E1%BB%85n-Gia-Thi%E1%BB%81u/Cung-o%C3%A1n-ng%C3%A2m-kh%C3%BAC/poem-_hflrw-MrPILEBFOI7MVPA

4.5. Xuân Diệuovo pojetí lásky v básni „Pročpak“

Mluvíme-li o vietnamské milostné lyrice, jméno Xuân Diệu je třeba zmínit na prvním místě. Bylo by až nezdvořilé nevěnovat v práci zabývající se Xuân Diệuvou lyrikou samostatnou kapitolu jeho milostné poezii. Právě díky ní se tento básník dodnes těší velké oblibě.

Xuân Diệu je básník, který láskou žije. Je pro něho jednou z nejdůležitějších hodnot a zároveň něčím, co má moc vítězit nad samotným plynutím času. Když lyrický subjekt miluje, čas se jakoby zastavuje a je možné v něm vychutnat chvíle, které láska přináší. Stejně jako v případě tušené pomíjivosti jara i o krásné chvíli zamilovanosti lyrický mluvčí zároveň tuší, že jednou skončí.

V průběhu práce jsem se již několikrát zmiňovala o způsobu, jak Xuân Diệu lásku vyobrazuje. Básník ji propojuje s nějakým radostným prožitkem, který zrovna pocítuje – s jarem, který žije uvnitř jeho nitra, s květinou, která zrovna rozkvetla nebo měsícem, který je součástí romantického obrazu.

„*Vì sao*“

Bữa trước giêng hai dưới nắng đào,
Nhìn tôi cô muốn hỏi “*vì sao?*”
Khi tôi đến kiếm trên môi đẹp
Một thoáng cười yêu thoả khát khao.

- *Vì sao* gặp mặt buổi đầu tiên,
Tôi đã đày thân giữa xứ phiên,
Không thể vô tình qua trước cửa,
Biết rằng gặp gỡ đã vô duyên? -

Ai đem phân chất một mùi hương
Hay bản cầm ca! Tôi chỉ thương,
Chỉ lặng chùi theo giòng xảm xúc
Nhu thuyền ngư phủ lạc trong sương

„*Pročpak*“

Předtím na jaře, pod jabloní rozkvetlou,
Pohled na mě přiměl tě „*pročpak?*“ říci.
Když jsem hledal na těch krásných rtech
Pousmání líbezné, po němž jsem toužil.

- *Pročpak*, v první den setkání,
Jsem utrápen celý byl,
Nemohl jsem projít kolem dveří tvých,
V tušení, že na prvním setkání nám osud
nebude přát? -

Kdo by pouze část celé vůně přinášel
Nebo notu z písňe vzal! Neboť jenom miluji,
Poslouchaje záplav svých emocí
Jako veslař plující loďkou, ztracen v mlze.

Làm sao cắt nghĩa được tình yêu!
Có nghĩa gì đâu, một buổi chiều
Nó chiêm hôn ta bằng nắng nhạt,
Bằng mây nhẹ nhẹ, gió hiu hiu...

Vždyť kdo by lásku uchopit dokázal!
Nic přec neznamená, odpolední shledání
Vnikne do nás, jako podvečera svit sluneční,
Oblohou lehoučkou, vánkem jemným...

Cô hãy là nơi mấy khóm dứa
Dầm chân trong nước, đứng say sưa,
Để tôi là kẻ qua sa mạc
Tạm lánh hè gay; - thế cũng vừa.

Staň se místem, kde rostou kokosovníky,
Smoč své nohy ve vodách, jež blahem stojí,
Abych mohl, jako na poušti kolemjdoucí,
Krutému létu předejít – to by přívětivé bylo.

Rồi một ngày mai tôi sẽ đi.
Vì sao, ai nữ bỏ làm chi!
Tôi khờ khạo lắm, ngu ngơ quá
Chỉ biết yêu thôi, chẳng hiểu gì.

A až jednou odejdu,
Z jakého důvodu, komu na tom záleží!
Velmi naivní jsem – a pošetilý též,
Vím jen, jak milovat, nic nechápaje.

(Básně, 1938: 17)

Láska je ve vietnamských verších výrazně vepsána již odjakživa, neboť je všudypřítomnou součástí každodenního lidského života. Zejména lidová poezie skýtá spoustu příkladů básnického zpracování tématu lásky. Zmiňovala jsem se o něm například v souvislosti s přirovnáním mileneckého páru ke břehu a loďce. Nebo v souvislosti s tím, že nešťastná láska byla mezi klasickými básníky zobrazována v rámci scénérie žalostných žen, nebo také období jara, které již kdysi bylo chápáno jako lásky čas.

Lze však nalézt mnoho dalších metaforických obrazů tak či onak se vztahujících k lásce, například při líčení milostného zajiskření: „Zprvu se dotkne vlasů, pak za ruku podrží / Na vlas sáhne, omámen vláknem lásky“ – *ca dao*.⁸² Často je v podobných metaforách přítomen i lehký sexuální podtext. Tak se například chlapec, který se chce vyznat dívce a zároveň zjistit, zda již měla chlapce, zeptá: „Švestka se nyní broskve ptá / Již někdo přišel do zahrady růžové?“ – *ca dao*. Pokud dívka projevila zájem a chtěla naznačit, že žádného muže nemá a že do jejího života žádný muž dříve nevstoupil, odpověděla: „Když švestka se takto

⁸² Facebooková komunita: Tình yêu muôn thũa. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ChuyenTinhMuonThua/posts/222139654577492:0>

ptá, nechť broskve opáčí / Zahrada růžová otevřená sic je, však nikdo zatím do ní nevstoupil“
– *ca dao*.⁸³

Lze dokonce sledovat básnická podobenství jednotlivých částí dne vzhledem k milostnému pocitu básnického subjektu. Odpoledne se tak stává pro mluvčího, který je odloučen od milované osoby, melancholickou dobou, kdy si začíná uvědomovat, že jeho láska nebude opětována. A večer, kdy začne zářit úplněk, mluvčího přemůže žal. Bezvýznamnost setkání, které nemusí vždy znamenat milostné vzplanutí, chápali už lidé dříve: „Ode dne, co se uprostřed ulice potkali / To, co říkala, převelice líbezná bylo / Domníval, že kaše rýže z toho bude / Kdo vědíc, že ryby ptáci znenadání odejdou!“ – *ca dao*.⁸⁴

Vraťme se nyní k Xuân Diệuvě básni *Pročpak*. Již v názvu autor naznačuje, co pro něho láska značí: jedná se o pocity, které nedokáže sám vysvětlit. Z toho důvodu se ptá, co vlastně láska znamená a dochází k závěru, že pro lásku není žádná definice. Její význam tedy ani nehledá a nakonec se označuje za naivního, neboť je příliš zaneprázdněný svými pocity na to, aby ztrácel čas rozjímáním nad hlubším významem lásky. Všimá si pouze, že se jedná o jakýsi pocit, který přijde znenadání a pronikne člověka tak lehounce, jako přítomnost oblohy nebo jemný vánek či příjemný svit podvečerního slunce – lyrický subjekt si tohoto pocitu jen stěží všimne.

Spíše než láska jako téma se v básni Xuân Diệua jedná o zamilování, milostné vzplanutí, které lásku doprovází. Mluvčí svou zamilovanost popisuje při blízkém pozorování těla své milé. Hledá na krásných rtech či v úsměvu: „Když jsem hledal na těch krásných rtech – *Spěch*/ Pousmání líbezná, po němž jsem toužil – *Jarní úsměv* (Nụ cười xuân).“

Líbezná rty milé jsou přítom očima básnického subjektu i v jiných básních: „První jarní měsíc⁸⁵ chutná jako blízkost rtů“ – *Spěch*. Stejně tak je mluvčí unešený úsměvem – v jeho zahlédnutí pocítuje radost a radost spojenou se zamilovaností s ním také spojuje: „Dívka s úsměvem na něho vzpomíná“ – *Jarní úsměv* (Nụ cười xuân).

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Từ ngày gặp gỡ giữa đường. Dostupné z: https://www.thivien.net/Khuy%E1%BA%BFt-danh-Vi%E1%BB%87t-Nam/T%E1%BB%AB-ng%C3%A0y-g%E1%BA%B7p-g%E1%BB%A1-gi%E1%BB%AFa-%C4%91%C6%B0%E1%BB%9Dng/poem-Pc2wqcrUDZ-2U9_RzmPP8A

⁸⁵ V původním jazyce tháng giêng – první měsíc lunárního kalendáře, většinou spadající leden nebo únor solárního kalendáře, podle toho se pak odvíjí začátek jara.

Rty, úsměv, ale také ruce se stávají něčím, co autor s láskou obrazně proplétá: „S těmito dlaněmi v dlaních / Zapomněl jsem na žal z předešlých dnů.“ – *S těmito dlaněmi* (Vôi bàn tay áy).

Když už láska mluvčího zaplaví, miluje vroucně a celým svým srdcem – stejně jako si dokáže užívat jaro. V rámci Xuân Diêuovy tvorby lze říci, že se z hlediska básnického subjektu jedná o ten samý jev.

V jiné básni Xuân Diêu s názvem *Musíš říci* (Phải nói, Básně: 28) je veden dialog, ve kterém se dívka chlapce ptá, nač po ní tolik chce, aby zopakovala svá slova, že ho k zbláznění miluje. Chlapec si totiž přeje tato slova slyšet pořád dokola a to nejen ve slovech samotných, ale také ve výrazu očí, skrze projevy radosti, v náklonu hlavy při úsměvu i odmlčení... v těchto gestech jen on pozná, že mu dívka projevuje vroucí lásku. Mluvčí totiž touží po nějaké podobě absolutní lásky a žádá po své dívce, aby svůj cit projevovала co nejvíce: „Dychtím po nekonečnosti a po absolutnu / Musíš to říci, stokrát, tisíckrát.“

Prožívání lyrického mluvčího jako by bylo omezeno pouze na přítomnou chvíli. Přesto v básních hraje významnou roli současné tušení, že láska zůstane nenaplněná a neuskutečněná. Básnický subjekt chápe lásku jako něco nádherného, ale také velice bolestivého, právě kvůli tomu, že ne vždy je láska opětována a že nemusí být navždy: „Neboť ne vždy je láska opětována! – Milovat, znamená zemřít uvnitř zčásti.“ – *Milovat* (Yêu, Básně: 25).

Když se mluvčí básně setkal s dívkou, zachvátil ho smutný pocit, neboť tušil dopředu, že jeho láska naplněna nebude. Svou touhu však stále nese v sobě. Dívčinu lásku popisuje jako místo, kde jsou kokosové ořechy, jelikož dokážou uhasit jeho žízeň. Přirovnává se k člověku, který se prochází v poušti. Obraz dívky, která se smáčí v chladné vodě, stačí k uhašení milencovy žízně: „Staň se místem, kde kokosovníky rostou / Smoč své nohy ve vodách, jež blahem stojí/ Abych mohl jak na poušti kolemjdoucí / Krutému létu předejít – to by přívětivé bylo.“

4.5.1. Motiv ženy/dívky

V podkapitole o motivu květu jsem se již zmínila, jakým způsobem bylo na ženy nahlíženo a jakou roli měly v tradiční rodině ve feudálním období, které ve Vietnamu trvalo až do 19. století. Ženy žily ve svazujícím prostředí a jejich osud byl mnohdy nešťastný: „Jsem jak hedvábí meruňkové / Vznášejíc se na trhu, do kterých rukou se dostane?“ – *ca dao*. Mnoho

lidových veršů, které začínají „Jsem/Mé tělo ...“ (Thân em...) vyobrazujících vnitřní zoufalství žen, se stalo nedílnou součástí inspirace pro vietnamské básníky.⁸⁶

Ženy z hlediska tradičního pojetí byly podřízeny mužům, kdy musely vykonávat role dcer, manželek a matek. Neměly právo zohledňovat otázky svého osobního štěstí, musely se podřídit jak svému otci, tak i manželovi, po jeho smrti pak svému nejstaršímu synovi. Tradiční hodnoty vietnamské společnosti byly silně ovlivněny konfuciánskou etikou, která přejímala čínské vlivy, jak během její tisícileté nadvlády nad Vietnamem, tak obecně v průběhu celých vietnamských dějin.⁸⁷

Autonomní literární skupina mimo psaní svých romantických próz problematiku žen ve vietnamské společnosti vynesla na veřejnost. Od té doby se poprvé začaly řešit otázky týkající se rovnoprávnosti žen, jež se také zúčastnily válek, jejich postavení ve vietnamské společnosti se značně zlepšilo, vlivy principů hierarchálního systému v rodině však ve vietnamských rodinách stále přetrvávají.⁸⁸

Verše Hồ Xuân Hương jsou relevantní i pro dnešní čtenáře a posluchače, z čehož lze odvodit, že tematizování žalostných údělů žen se stalo nedílnou součástí vietnamské kultury. Básnička Hồ Xuân Hương popisuje ve verších *Bánh trôi nước*⁸⁹ (Plovoucí rýžový koláček) žalostný ženský osud, který připodobňuje ke knedlíčku z lepkavé rýže. Popisuje zaoblenou krásu bílé pleti ženy, jejíž osud je jak na horské dráze a je tvarován tím, jak moc je milována svým manželem. Stejně jako knedlíček bílé barvy, který se musí vytvarovat a pak hodit do horké vody zpočátku padá ke dnu než se uvaří a opět se vynoří na hladině. Sladká náplň knedlíčku je v básni připodobněna ženskému srdci. Autorka si i přes svůj neblahý osud slibuje, že nikdy nezapomene, kým opravdu je: „Mé tělo bílé zaoblené / Ve vodě stoupá klesá / Ať jakýkoliv tvar mi ruce dají / Stejně mé nitro neměnné zůstane.“⁹⁰

⁸⁶ TS. Hà Đan. Hình ảnh người Phụ nữ Việt Nam qua ca dao, tục ngữ. Dostupné z: <http://tapchibaohiemxahoi.gov.vn/tin-tuc/hinh-anh-nguoi-phu-nu-viet-nam-qua-ca-dao-tuc-ngu-20974>

⁸⁷ JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. 1995. str. 17

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Původně čínský knedlíček z lepkavé rýže různých náplní, většinou posypaný sezamem. Tyto verše byly také zhudebněny v roce 2016 interpretkou Hoàng Thùy Linh skýtající prvky tradiční hudby a elektronikou. Lze z toho odvodit, že skutečně tematizování žalostných údělů žen se stalo nedílnou součástí vietnamské kultury obecně. Dostupné z: <https://livinglocal.triip.me/banh-troi-nuoc-song-about-vietnamese-womens-life/>

⁹⁰ Phân tích bánh trôi nước của Hồ Xuân Hương. (Bài 2). Dostupné z: <https://loigiaihay.com/phan-tich-bai-tho-banh-troi-nuoc-cua-ho-xuan-huong-bai-2-c34a1480.html>

Žena je u Xuân Diệua postavou, ke které lyrický mluvčí směřuje svou pozemskou lásku. Tato záhadná žena, jež se v autorových verších objevuje, se stala ztělesněním nejenom lásky, ale také autorových ideálů krásy. Jeví se jako zcela sebevědomá a šťastná v jarních dnech, kdy si je vědoma své krásy a básníkovy lásky k ní. Neprojevuje se plaše a jemně jako tradičně zobrazované ženy: „Bezstarostná jsi jak ráno zahajující den / Silná jsi jak letní odpoledne“ – *Krásná* (Đẹp, VNKV: 98). Osoba této ženy je podobného charakteru jako plynoucí čas vzhledem k pocitu nervozity, který v Xuân Diệuovi probouzí. Postava ženy je totiž buď lhostejná k lásce, či se jí brání: „Jsi tak nenasytný, chceš po mě moc / Nač ti opakovat mám slova stará“ – *Musíš říci* (Phải nói).

Láska také v rámci Xuân Diệuovy tvorby zůstává nenaplněná. Existuje jakási vzdálenost mezi mluvčím a jeho milou, která mu říká: „Ty jsi ty a já jsem já / oba vesmíry tajemstvím ponořené“ – *Vzdálení* (Xa cách, Básně: 26). Mluvčí si uvědomuje téměř cynický postoj ženy „Jak krutá jsi! Mé nitro se samo trhá“ – *Hẹn họ* (Rande, Básně: 41). Zdá se však, že je podobným chováním ženy přitahován. Svou situaci líčí jako dobrovolnou a vytouženou: „Trpí, neboť se tlačí do úzké uličky / A čím jsou pevněji dveře zavřené, tím více vtrhnout chce“ – *Dại khờ* (Pošetilý, VNKV: 28).⁹¹

Pří líčení ženské krásy se nicméně lyrický mluvčí již drží konvenčních měřítek. Poukazuje například na ženinu bílou pleť – „pobřežím s pískem bílým“ nebo v básni *Đẹp* (Krásná) ze sbírky *Vùnẽ na křídlech větru* vychvaluje ženiny nohy: „Nohy rovné dlouhé, za chvíli na cestě života.“⁹²

5. Nové prvky ve vietnamském básnictví – individualismus a synestézie

5.1. Synestézie

Xuân Diệu, ovlivněn francouzským symbolismem, přispěl do vietnamského básnictví zejména obrazným vyjádřením zaměřeným na souhru smyslových vjemů.⁹³

⁹¹ Chu Văn Sơn. *Ba đỉnh cao thơ mới*. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

⁹² Tamtéž

⁹³ NGUYỄN, Lê Hà. Bài thơ *Huyền diệu* của Xuân Diệu và quan niệm "trùng ứng các giác quan của Baudelaire. LƯU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 357–361.

Mezi vietnamskými básníky se stal hlavním představitelem poetického využití synestézie. Synestézii zasvětil například svou básně *Mysterium* (Huyễn Diêu). Cituje zde také verš ze sonetu *Correspondences* od Charlese Baudelaira v původním jazyce: „Les parfums, les couleurs et les sons se répondent“ [„tak vůně, barvy, zvuky odpovídají si“].⁹⁴

Autor ve svých básních synesteticky směšuje například vizuální a zvukové vjemy – líčí například „melodii třpytu křišťálového moře“ v básni *Měsíční loutna*. Synestézii lze spatřovat také v počítku lyrického subjektu, když pociťuje na své kůži, jak se ho dotýká vítr, který mu šeptá, že odchází: „hezký vánek, který smutně špitá na rozloučenou.“ Podobného typu je synestézie také v obrazu slyšení voňavé melodie, která pochází z dívčinych úst: „Poslouchám tě melodie voňavá“ – *Mysterium* (Huyễn Diêu, Básně: 22).

Specifické je užití synestézie spolu s personifikací v obrazech jako je „klepající potěšení“, které je souhrou zvuku a abstraktního jevu – potěšení, které cítí člověk v nitru. V synestetickém spojení se tak nemusí ocitat pouze základní smyslové vjemy člověka – zrak, hmat, čich, sluch a chuť. Synesteticky lze chápat rovněž lidské emoce a pocity, které jedinec dokáže vnímat a prožívat.

Synestézii věnuje Xuân Diêu prostor například v poslední části básně *Spěch* (viz výše), kde si uvědomuje své prchavé mládí a projevuje svou touhu žít. V této části se lyrický subjekt propojuje s přírodou a jejími zákonitostmi.

Také v básni *Tu podzim přichází*, kterou analyzuji níže, pracuje Xuân Diêu se syntézí: „Občas sama luna je bezradná / Zaslechl jsem chlad, jak se prohání ve větru / Zasmušilý vzduch plný opuštění.“

5.2. Individualismus

Mimo synestézie je dalším novým prvkem, který Xuân Diêu odlišuje od ostatních vietnamských básníků, výrazná explicitní a často se vyskytující subjektivita vyjádřená užitím ich formy „já“ (tôi a ta): „Tôi muốn / Ta muốn.“⁹⁵

⁹⁴ Úryvek Baudelairovy básně *Correspondences* (*Vztahy*) přeložený Karlem Čapkem ze sbírky *Květy zla*. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/vztahycorrespondances-charles-baudelaire-7963487>

⁹⁵ LƯU, Khánh Thơ. *Cái "tôi" trữ tình và phương thức biểu hiện cái "tôi" tình yêu trong thơ Xuân Diêu trước Cách mạng. Xuân Diêu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007. str. 322-330.

Jak již bylo zmíněno v úvodních kapitolách, vietnamští básníci přejali individualismus od francouzských romantiků. Výrazná subjektivita představitelů Nově poezie spočívá zejména v tom, že důraz je kladen na osobní prožívání. Pouze v rámci Xuân Diêuovy tvorby před Srpnovou revolucí se však jedná o velmi důrazný jev, založený na častém užívání již zmíněné ich formy „tôi“.⁹⁶

Tento způsob psaní převládá v daném období Xuân Diêuovy tvorby, přesto autor psal také básně v er formě, ve kterých prostřednictvím přírodních výjevů obrazně popisuje vnitřní rozpoložení lyrického subjektu, se kterým se zároveň zdánlivě ztotožňuje.

V Xuân Diêuově básni *Nářky kurtizániny* (Lời kỹ nữ) pak dochází ke střídání těchto dvou způsobů vyprávění. V první části básně se lyrický mluvčí ztvárňuje s postavou kurtizány, je použita ich forma: „Sedněte se ke mně prosím, ještě chvíli / Proč tak spěcháte, když luna svítí.“ Ve čtvrté sloce ich forma přechází v er formu: „Srdce kurtizány naplněno zármutkem moře“ a v další sloce se vrací k ich formě: „Velmi se bojím / Chlad se prohání všemi směry.“ Za povšimnutí stojí také to, že poslední verše této básně rozvíjejí děj a mají tak lyrickoepický charakter. Kurtizána pláče, její host jí naposledy objímá a odchází: „Kurtizánin hlas zastaven kvůli pláči / Náruč cestující uvolňuje, aby stihl slova větru vod / Její milý již odešel.“

Výrazný individualismus, který se v Xuân Diêuových sbírkách objevuje, se také odráží ve formě monologické lyrické promluvy, ve které mluvčí pociťuje stesk pro svou milou. Nejsou to již konvenční nářky žen, které smutní za úplňku v chladné noci. V Xuân Diêuových básních samotná promlouvající osoba, tedy lyrický mluvčí – odvozený z osobního mužského zájmena *anh* – kterému se stýská po jeho milé, po ní celé: „Stýská se mi po tobě, hrozně moc! Má milá! / Stýská se mi po těch hlubokých očích na mě se dívajících!“ – *Odpolední žal* (Trương tư chiểu, Básně: 67)

V básních Hồ Xuân Hương si lze rovněž povšimnout subjektivně laděných veršů v ich formě, stejně jako je tomu také u anonymních lidových veršů *ca dao*, nebo i u některých klasických děl (např. Nářky žen z harému, Příběh Kiêu). Toto využití první osoby k subjektivizaci básnické výpovědi se lehce odlišuje od Xuân Diêuového užití „tôi“. V minulosti se každý jedinec musel ztotožnit s jeho sociální rolí, kterou zaujímal. Například u starších či výše postaveným lidem musel užívat odlišných oslovení, než se svými vrstevníky a blízkými

⁹⁶ Tamtéž

přáteli. Vlastní osoba byla spíše potlačena, „tôi“ se neužívalo. Z toho důvodu se milenci často odkazovali například k břehům a lodím. Nerovnost v postavení je zřetelná i z tvarů ich formy *anh* (muž. rodu) a *em* (žen. rodu). *Em* se váže k lidem mladším či níže postaveným, jež musí zastávat pokornou roli k druhým, pokud se sami takto osloví. To je odlišný druh subjektivity nežli ta, kterou užívá Xuân Diệu, jehož poezie je proto také považována za jednu z nejosobnějších. V mnoha básních se totiž již neohlíží na svou roli ve vietnamské společnosti, jeho pocity se stávají jenom jeho vlastními. A skrze ně nabádá vietnamskou společnost, aby se oprostila od konvenčních tradic, které považovaly osobní štěstí za sobecké a nemorální, a začala hlasitě vyjadřovat své vlastní pocity, které v nich vřou.⁹⁷

6. Závěr

V této bakalářské práci jsem si kladla za cíl hlouběji porozumět poezii Xuân Diệua předcházející Srpnové revoluci prostřednictvím výkladu vybraných básní v souvislosti s motivy v nich obsaženými. Motivy byly porovnávány s tradičními verši *ca dao* a verši klasických básníků, skrze které byly zdůrazněny inovativní formy pojetí motivů, které Xuân Diệu přinesl do vietnamského básnictví.

V úvodních kapitolách jsem stručně charakterizovala dobu, ve které autor žil a tvořil. Zmínila jsem se o hnutí Nová poezie a Autonomní literární skupině, které razantně změnilu formu vietnamského básnictví, neboť právě za dob, kdy byl Vietnam pod francouzskou koloniální správou, došlo jejím vlivem ke zrodu nejen moderní vietnamské poezie, ale i moderní vietnamské literatury vůbec. Díky těmto hnutím se dostal do popředí individualismus stejně tak jako volný verš a mnoho nových podob vnitřních světů básníků ve verších.

Xuân Diệu jako člen těchto moderních literárních proudů ve Vietnamu přispěl zejména originálním užitím synestézie, vycházející z Baudelaira, prostřednictvím níž dochází k souhře smyslových vjemů a tím i prožitků pro samotného čtenáře. Dalším novým prvkem Xuân Diệuovy poezie se stala výrazná subjektivita projevující se častým užíváním osobního zájmena „tôi“ a detailním líčením vlastních vnitřních prožitků. Pro Xuân Diệua je dále příznačné ono zachvívání, jehož prostřednictvím zdůrazňuje svou touhu, která ho žene užít si lásku a život.

⁹⁷Tạp chí Hoạt động khoa học (2011). "Cái tôi" của người Việt Nam qua một giai đoạn phát triển. Dostupné z: https://www.chungta.com/nd/tu-lieu-tra-cuu/cai_toi_cua_nguoi_viet.html?fbclid=IwAR2QiPOkDKVOqJDOE-3F5Pio2dU2SUv-bzo9yKrEihXnUWqVi1yVKiIkM80

V rámci Xuân Diệuovy tvorby dochází také k určitému paralelismu, při analýze básní jsem zjistila, že tematická stránka veršů není příliš obměňována – je založena primárně na opakujícím se principu. V první řadě lyrický subjekt miluje a touží po lásce, mládí a životě, které vyobrazuje prostřednictvím jarní scenérie, detailů dívčího těla, či pojednáváním o lásce obecně. Poté dochází k uvědomění si skutečnosti, že tyto stavy nelze udržet, neboť čas je jeho nepřítelem, který mu zabraňuje si užít krás života. V závěru je autor rozčarován a upadá do zoufalství, jež je znázorněno jak podzimní scenérií, tak například skrze obraz nešťastné ženy – hudebnice, kurtizány – případně líčí vlastní pocity explicitně v souvislosti s nenaplněnou láskou, což je spjato s individualistickým přístupem, který Xuân Diệu převzal od francouzských romantiků.

Je nutno podotknout, že autor velmi výrazně navazuje na některé dřívější básnické konvence. Tomu předchází fakt, že jako literární kritik se také klasické poezii v nemalé míře věnoval. V mnohých případech vyobrazuje motivy tradičním způsobem, mnohdy ale také přistupuje k výrazným významovým posunům těchto motivů, ale i obrazů, které jsou plné konkrétních až pozemsky laděných detailů. Tak tomu je například při znázornění plynutí času v podobě větru, který evokuje jakýsi vnitřní neklid z plynutí času, dále pak při užití motivu měsíce, vyobrazení uvědomělé ženy či básnickovy nedefinovatelné lásky. Xuân Diệu skutečně propojil západní a východní básnické světy, jejich fúze z něj dělá nejmodernějšího vietnamského básníka.

Jeho verše se však neomezují pouze na výše zmíněné prvky, svou bohatou obrazotvorní a zejména novými jazykovými prostředky, kterými jsem se ve své bakalářské práci zabírala, nabízí čtenářům mnohem víc. V této práci jsem se skrze obecný výklad pokusila pouze pokud možno výstižně uchopit Xuân Diệuovy básně z doby před Srpnovou revolucí.

7. Seznam použité literatury a zdrojů

Berg, Daria. The child prodigy. Styling the catkins poetess. *Women and the Literary World in Early Modern China, 1580-1700*. 1. publ. London: Routledge, 2013. ISBN 978-11-3629-022-0

Berg, Daria: *Women and the Literary World in Early Modern China, 1580-1700*. 1. publ. London: Routledge, 2013, - ISBN 978-0-415-53341-6.

DIỆU, Xuân. *Gửi hương cho gió*. tp. Hồ Chí Minh: Hội Nhà Văn, 1992.

DIỆU, Xuân. *Thơ thơ*. tp. Hồ Chí Minh: Hội Nhà Văn, 1992.

ĐỖ, Đức Hiếu, ed. *Từ điển văn học (bộ mới)*. Hà Nội: nxb Thế giới. 2004

DURAND, Maurice M. a Tran Huan NGUYEN. *An Introduction to Vietnamese Literature*. Columbia University Press, 1985. ISBN 978-0231058520.

FRYČER, Jaroslav, ed. *Slovník francouzsky píšících spisovatelů*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-130-2.

GREENE, Roland (ed.). *The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*. Princeton University Press, 2012. ISBN 978-0691154916.

HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011. ISBN 978-80-7277-495-1.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2.

JAMIESON, Neil. Shattered Identities and Contested Images: Reflections of Poetry and History in 20th-Century Vietnam. *Crossroads: An Interdisciplinary Journal of Southeast Asian Studies*, 1992, roč. 7, č. 2, pp. 71–134. ISSN 0741-2037

KLINDEROVÁ ZBOŘILOVÁ, Iva a Luděk KUBIŠTA *Tvé srdce bdí a bije: výbor z vietnamské moderní poezie*. Praha: Odeon, 1980.

LUU, Khánh Thơ. *Xuân Diệu về tác giả và tác phẩm*. TP. ĐÀ NẴNG: Giáo Dục, 2007

MCLEOD, Mark W. a Thi Dieu NGUYEN. *Culture and Customs of Vietnam*. Greenwood, 2001. ISBN 978-0313304859

SIU, Wang Ngai a Peter LOVRICK. *Chinese Opera: Stories and Images*. Vancouver: Seattle: UBC Press, University of Washington Press, 1997. ISBN 0-7748-0592-7.

Internetové zdroje

Ảnh hưởng của thơ Đường đối với thơ mới. *Song Huong Magazine*. Dostupné z: <http://tapchisonghuong.com.vn/tap-chi/c186/n3831/Anh-huong-cua-tho-Duong-doi-voi-tho-moi.html>

BAUDELAIRE, Charles a Hanuš JELÍNEK. *Malé básně v próze* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017, s. 13. ISBN 978-80-7587-177-0. Dostupné z: https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/35/42/02/male_basne_v_proze.pdf

Biểu tượng của hoa trong ca dao. Dostupné z: <http://vanghedanang.org.vn/nonnuoc/chitiet.php?id=855&so=8>

ĐỖ, Anh Vũ. Mùa xuân trong dòng chảy thi ca Việt. Dostupné z: <http://daidoanket.vn/mua-xuan-trong-dong-chay-thi-ca-viet-434783.html>

Facebooková komunita: Tình yêu muôn thủa. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ChuyenTinhMuonThua/posts/222139654577492:0>

Hải Bằng & Bạch Cúc. *Hồ Xuân Hương (1772 – 1822)*. Chân Dung và Thân Thế. Dostupné z: <https://nghiencuulichsu.com/2018/03/15/ho-xuan-huong-1772-1822/>

Chu Văn Sơn. *Ba đỉnh cao thơ mới*. Dostupné z: <http://www.talawas.org/talaDB/showFile.php?res=5723&rb=08>

KLINDEROVÁ ZBOŘILOVÁ, Iva a Luděk KUBIŠTA *Tvé srdce bdí a bije: výběr z vietnamské moderní poezie*. Praha: Odeon, 1980,

KOMÁREK, Jam. *Nguyễn Du a příběh Kiều*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Historické vědy, Etnologie se specializací vietnamistika. Vedoucí práce PhDr. Lucie Hlavatá, Ph.D.

LÊ, Quang Hưng. *Thế giới nghệ thuật thơ Xuân Diệu thời kỳ trước 1945*. Hà Nội: Nhà xuất bản Đại học quốc gia, 2002.

LÝ, Hoài Thu. Xuân trong hệ ký hiệu mùa thu Xuân Diệu. Dostupné z: <http://tapchisonghuong.com.vn/tin-tuc/p4/c18/n28771/Xuan-trong-he-ky-hieu-mua-tho-Xuan-Dieu.html>

NGUYỄN, Thị Ngọc Diệp. Giới thiệu tập thơ “Gửi hương cho gió” của nhà thơ Xuân Diệu, bản giấy dó năm 1945 Dostupné z: <https://luutru.gov.vn/gioi-thieu-tap-tho-%E2%80%9Cgui-huong-cho-gio%E2%80%9D-cua-nha-tho-xuan-dieu,-ban-giay-do-nam-1945--334-vtlt.htm>

NGUYỄN, Xuân Thông. CÁI TÔI CÁ THỂ ĐẾN CÁI TÔI BẢN THỂ TRONG THƠ MỚI 1932 – 1945. Dostupné z: <http://thptlehongphongqbinh.edu.vn/vi/news/trang-van-tho/cai-toi-ca-the-den-cai-toi-ban-the-trong-tho-moi-1932-1945-152.html>

NGUYỆT MINH. *článek Xuân Diệu và Huy Cận - hai nhà thơ đồng tính luyến ái?*. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/cauchuyenvanhocnghethuat/vhnt-56>

Những ảnh hưởng của văn học dân gian tới văn học viết Việt Nam. *Van Hoa Lịch sử nghệ thuật*. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/vanhoalichsunghethuat12334ii/home/van-hoc-va-tho-ca/nhung-anh-huong-cua-van-hoc-dan-gian-toi-van-hoc-viet-viet-nam>

Phân tích bánh trôi nước của Hồ Xuân Hương. (Bài 2). Dostupné z: <https://loigiaihay.com/phan-tich-bai-tho-banh-troi-nuoc-cua-ho-xuan-huong-bai-2-c34a1480.html>

Phân tích Vội vàng của Xuân Diệu. Dostupné z: <https://thuthuat.taimienphi.vn/phan-tich-voi-vang-cua-xuan-dieu-42585n.aspx>

Tạp chí Hoạt động khoa học (2011). "Cái tôi" của người Việt Nam qua một giai đoạn phát triển. Dostupné z: https://www.chungta.com/nd/tu-lieu-tra-cuu/cai_toi_cua_nguoi_viet.html?fbclid=IwAR2QiPOkDKVOqJDOE-3F5Pio2dU2SUv-bzo9yKrEihXnUWqVi1yVKilkm80

TRẦN, Đình Ba. Nhà xuất bản của Huy Cận, Xuân Diệu lỡ vốn vì tin đồng nghiệp . Dostupné z: <https://zingnews.vn/nha-xuat-ban-cua-huy-can-xuan-dieu-lo-von-vi-tin-dong-nghiep-post1067596.html>

TS. Hà Đan. Hình ảnh người Phụ nữ Việt Nam qua ca dao, tục ngữ . Dostupné z: <http://tapchibaohiemxahoi.gov.vn/tin-tuc/hinh-anh-nguoi-phu-nu-viet-nam-qua-ca-dao-tuc-ngu-20974>

Vây giữa tình yêu – 1968. *Thi Viện*. Dostupné z: https://www.thivien.net/Blaga-Dimitrova/V%C3%A2y-gi%E1%BB%AFa-t%C3%ACnh-y%C3%AAu-1968/group-wWFHwU_F14Jok_BGMv545A